

Олег Сеницин
Забранената врата

Превод от руски: Диана Стоилкова

...Митът е тайният вход, през който неизчерпаемите енергии на космоса се вливат в културните прояви на човека. [...] дори обикновените сънища, които ни измъчват по време на сън, са пробиващи си път прояви на изначалния, вълшебен пръстен на мита.

Джоузеф Камбъл. Героят с хиляди лица

Сънят е заем, взет от смъртта, за да бъде поддържан животът.

Артур Шопенхауер

Част I
ИЗСЛЕДВАНЕ НА БЕЗДНАТА

Глава първа
Призив

1

Ако му бяха казали, че сънят ще стане предвестник на катастрофа, Андрей щеше да отговори само с вежлива усмивка. Той, разбира се, беше чувал, че чрез сънищата с нас говори Бог, но деветте години клиническа практика, около сто и петдесетте пациента и около хилядата събрани сънища не му позволяваха да вярва в пророческа сила, породена от черепната кутия. Доктор Илин можеше да обясни всеки образ, роден в сънищата, можеше да изтълкува всеки от тях (с изключение на вратата, тя е тема на друг разговор). Така че в този сън нямаше нищо необичайно... Ако не броим това, че всичко се сбъдна до най-дребния детайл. Той разбра това след девет месеца, когато наново се учеше да ходи с усещането за тъпа, непреминаваща болка в главата.

Сънува мръсна гара под тъмно небе. Андрей се въртеше край крайградските каси, облечен с лекарската си престилка. В главата му беше застинала мисълта, че

трябва да си купи билет. Най-много го притесняваше това, че може да не успее. Тогава няма да го пуснат да се качи на влака, а той трябва веднага да заминем от Санкт-Петербург, да остави работата, родителите, приятелката си – да остави всичко и да бяга. Да се чуди човек що за психоза.

Едролуката, със зачервени бузи, касиерка каза, че няма билети. Тя гледеше така ехидно, че на него му стана ясно – билети има, но само за определени лица, към които Андрей не принадлежеше. Наложих му се да я умолява, дори на сън го досрамя от начина, по който го правеше. В крайна сметка касиерката намери някакъв изпокъсан билет. Андрей похарчи за него почти всичките си пари.

Перонът беше пълен с пътници. Всички бързаха за последния влак. Влачеха деца за ръка. Бутаха колички, натоварени с куфари. Дърпаха след себе си чанти на колелца, които с тропот подскачаха по пукнатините на асфалта. Като гледеше обхваналата хората паника, Андрей се притесни. Може да не успее да се качи на влака дори със скъпоценния билет в джоба.

В тълпата неочаквано се натъкна на Анжела. Ефектната блондинка се набиваше на очи сред сивата пълпеста маса. Напълно естествено, че тя се оказа в съня му. Тази вечер те вечеряха в едно малко кафене, след това Андрей я изпрати до вкъщи, но не остана за през нощта. Анжела отново го попита кога ще отидат до гражданското, за да подадат молба. В отговор той се пошегува и момичето се обиди.

– Добре, че те срещнах - каза той на Анжела от съня. – Трябва спешно да заминем.

Момичето го погледна през опушените стъкла на слънчевите очила. Както му се стори, с безразличие.

– Закъсня - отговори тя. – Влакът замина.

Андрей погледна билета и почувства, че са го направили на глупак.

– Можем да се качим на автостоп - измънка той несигурно, - ще стигнем на автостоп.

С усилие се опита да си спомни колко пари му бяха останали – двеста, триста рубли? Няма да стигнат за такси, защото пътят е дълъг, много дълъг...

– На твоето място не бих се надявала да замина - каза Анжела.

– Защо?

– Защото скоро ще пукнеш. – Тя произнесе последната дума провлачено, сякаш го шибна с бич през лицето. – Да, да, Андрюшенка, малко ти остана.

Той я гледаше, без да може да повярва, че едва преди няколко часа бе целувал това момиче на стълбищната площадка между втория и третия етаж на блока ѝ на улица „Некрасов”, след което Анжела беше казала, че с нетърпение чака кога ще направят стъпката. Той беше отговорил, че това ще бъде стъпка към водовъртежа, в който са потънали много добри хора, и тя се беше обидила. Все пак Андрей не можеше открито да ѝ каже всичко, което му беше на сърцето.

– Гледай. – Жестоката Анжела от съня сочеше нещо зад гърба му. – Това е за теб!

Той се обърна. Небето отвъд гарата беше закрито от стена от тъмнина, от която във всички посоки пълзяха смерчове. Тъмнината вече беше погълнала целия град, както и много други градове преди него. Един от смерчовете, най-големият, се беше насочил към гарата. От него се чуваше свиреп животински вой, който поглъщаше човешките вопли. В горните слоеве прахоляк се въртяха коли, дървета и хора.

При вида на тъмнината, изпълнила целия хоризонт, Андрей бе обхванат от панически ужас. Животът му щеше да свърши точно сега, на трийсет и две годишна възраст. Блестящата кариера, бракът, семейството – всичко, за което беше мечтал, за което беше градил планове - нищо от това нямаше да се случи! Защото днес щеше да настъпи краят на света...

Когато се обърна, за да отговори на Анжела, видя, че е останал сам. Влаковете, бързащите пътници, неговата годеница – всички бяха изчезнали някъде. Беше останал сам-самичък на огромната гара.

„Заминали са” – помисли той в отчаянието си.

През това време смерчът прескочи зданието на гарата и тръгна по перона, като поглъщаше огради, магазинчета, електрически стълбове, колички за превозване на багаж. С всяка секунда прашният стълб приближаваше все повече и ставаше все по-оглушителен.

Андрей побягна.

Недалеч от перона се намираше масивната сграда на работилниците, която можеше да му послужи като убежище. До тухлената стена той стигна по-бързо от смерча. Но докато шареше с ръце по нея, напипа вратата и с ужас разбра, че тя няма да му донесе спасение.

Входът препречваше не обикновена врата, а точно онази врата!

Загадката на неговите сънища.

На пръв поглед в нея нямаше нищо необичайно. Ниска, направена от дебели, плътно прилепнали дъски, с изрязана в центъра спирала, без дръжка. Подобна врата би могла да стои на входа на минойски или древноегипетски храм. Проблемът беше в това, че всеки път, когато Андрей се опитваше да я отвори, претърпяваше неуспех.

Тази врата беше вечно затворена.

Ревът на бурята се усилваше. Андрей се обърна.

Гигантската фуния се беше насочила право към него, плющейки във всички посоки с нагнетен въздух като с бич. Един от тези удари попадна на перона. Бетонните плочи подскочиха, асфалтовото покритие се пропука и вихърът веднага подхвана парчетата. Тежките маслено-черни парчета се въртяха из въздуха, като се разлигата по невъзможни траектории. Едно от тях, най-голямото и черното, се откъсна от въздушния кръговрат и полетя към Андрей. Андрей успя само да си помисли, че ударът от такова парче ще го убие. Опита се да го избегне, но не успя.

Парчето асфалт го цапардоса по главата.

Притъмня му пред очите. Андрей залитна, но не падна. Нямаше нито болка, нито загуба на съзнание, нито нарушена координация, както би станало в реалността. Само душата му бе прорязана от животински страх.

Андрей отново се опита да отвори вратата. Блъсна я с рамо, вкопчваше пръсти в края ѝ. Безполезно. Все едно да се опитваш да преместиш скала.

Разбеснялата се буря вече ревеше зад гърба му и с нарастваща сила го блъскаше по плешките и тила. Андрей изведнъж осъзна, че е невъзможно да се скрие от настъпващата тъмнина. Ако тя е поискала да вземе някого, ще го направи без състрадание и жалост.

Това беше последната мисъл, която премина през ума му. Могъщата сила връхлетя човека с бялата престилка, откъсна го от земята, подхвърли го във въздуха, завъртя го...

2

Той рязко отвори очи.

Заровил лице във възглавницата, Андрей лежеше в леглото си в малкия си апартамент на улица „Садова” в центъра на Санкт-Петербург. Ветрецът от отвореното прозорче духаше в плешките и тила му. Слънчевите лъчи, проникващи през пердетата, изпълваха стаята със светлина. Той се обърна по гръб като смачка чаршафите.

Будилникът на бюрото показваше почти шест и половина. До звънеца, който трябваше да събуди кандидата на медицинските науки и лекар първа категория, оставаха три минути.

Сънят бързо се топеше, като отнасяше страха със себе си. Някой друг би казал: добре, че беше само сън, но не и Андрей Илин, който сякаш цял живот изучаваше нощните символи на подсъзнанието. Той прекрасно знаеше, че здравите хора рядко сънуват, а дори и да сънуват, бързо забравят сънищата си. Запомнящи се, драматични кинофилми сънуват загрижените, неуравновесените, болните хора. По такъв начин подсъзнанието хвърля светлина върху измененията, протичащи в организма. Понякога това са проблеми на психиката. Понякога зараждаща се болест.

Като седна на леглото, той с непослушна ръка спря готовия да зазвъни будилник. Това старче имаше навика да звъни на пожар. Вече половин година Андрей се кълнеше, че при следващата заплата ще си купи радиобудилник. Но още след закуска клетвата биваше забравена, а дядовият будилник продължаваше да го буди сутрин с неистовия си, изнервящ звън.

В нощното шкафче, сякаш напук, нямаше нито лист, нито дори парче хартия, за да може да запише основните образи. На пациентите си казва да държат до леглото си химикалка и тетрадка, а самият той е толкова небрежен! Само да не забрави: тревога, закъснение за влака, буря, удар с парче асфалт в дясната челнотемнна област, предателството на Анжела... и, разбира се, вратата.

С омекнали крака той се домъкна до коридора. Докато търсеше бележника из джобовете на сакото, сънят окончателно изчезна от паметта му, като остави след себе си лека безпричинна тревога, сякаш дим от угаснал огън. Единственият запазил се спомен беше бягството от бурята.

Застинал само по гашета наред коридора, Андрей съсредоточено изписа на белия лист: „БЯГАХ ОТ БУРЯ”.

Внимателно препрочете този шедьовър на словесното изкуство и смачка листа.

Навън чуруликаха птички, някъде звънеше трамвай, чуваше се шума на транспорта. Ярка слънчева светлина изпълваше стаите. С ръце на тила той се протегна така, че ставите му изпукаха, прозина се и се помъкна към банята.

Докато си миеше зъбите, се огледа в огледалото. От целия сън беше запомнил само бурята, но точно тя е лесна за обяснение. В буря се е превърнало течението от отвореното прозорче – резултат от действието на предпазния механизъм, който човекът е наследил от първобитните си предци. При външна опасност сънят създава

заплашителни видения, като по този начин те кара да се стегнеш, да се отърсиш от съня, да отвориш очи. Така изпукалото клонче се превръща в падащи дървета, лаят на куче в гръмогласно ръмжене, а лекият ветреца – в свирепа буря. Колкото по-близка е опасността, толкова по-ярък е образът, който те подготвя за нея. Всъщност съвременният човек рядко е застрашен от хищници и горски пожари, максимумът е наводнение от горния етаж и пьянски викове на улицата. Подобен механизъм вече не е необходим... Не, бурята е най-лесна за обяснение. Много по-трудно е да си изясни останалите образи. Които не помнеш. А те можеха да означават проблеми.

Андрей погледна отражението си в огледалото.

– Що за проблеми имаш? – попита той.

Отражението нямаше и понятие.

Проблеми със здравето или психиката? Едва ли. Всеки ден той въртеше педалите на велотренажора, два пъти в седмицата ходеше на плуване, а всяка неделя играеше футбол в отбора на невролозите. Провеждаше уникални изследвания, които в най-близко време предвещаваха пътуване до Париж. Приятелката му с нетърпение чакаше да подадат молба в гражданското. Той е млад, здрав, щастлив и занапред го очаква дълъг, прекрасен живот. А необяснимата тревога е провокирана от обикновено течение.

Андрей се обръсна, направи си кафе и препечени филийки и седна да закусва пред компютъра, който заместваше сутрешния вестник. След като прегледа заглавията на новинарските агенции, реши да не чете за новия етап на напрежение в Близкия Изток, прескочи информацията за колебанията в цените на нефта, но внимателно проучи статията за клонирането на органи и бележката за откриването на нова галактика в съзвездието Ловджийски кучета.

Точно в седем и половина, облечен с костюм и с кафява кожена чанта в ръка, Андрей Илин излезе от дома си, за да посрещне най-страшния ден в живота си.

3

В подлеза на метрото се натъкна на хленчещо момченце на около шест години, което се вглеждаше в лицата на минувачите. Краткият разпит потвърди предположението: в блъсканицата то беше изпуснало ръката на майка си. Като пхна чантата под мишница, Андрей качи момченцето на раменете си и го вдигна над потока от хора. Не минаха и десет секунди и от изхода към тях се втурна млада жена с

пребледняло лице. Когато дотича до сина си, най-напред му лепна една звънка плесница под кръста, след което започна горещо да благодари на Андрей. Ако не броим леката телесна повреда, инцидентът завърши благополучно.

От станция „Озерки” до областната клинична болница можеше да се стигне по три начина: на маршрутката, с трамвай или пеша. В зависимост от обстоятелствата Андрей използваше и трите. Когато бързаше, хващаше маршрутката. Когато не бързаше чак толкова, се качваше на трамвай. А когато не бързаше изобщо, вървеше пеша и с бърза крачка стигаше за двацет и пет минути. Днес, след като погледна колко е часът, избра трамвая.

Трамвайната линия минаваше по средата на булевард „Луначарски” между насрещните автомобилни потоци. Когато слезе на своята спирка, той изчака да стане зелено и пресече, макар че някои припярни пътници претичаха на червено. Доста глупаво от тяхна страна. В неврологичното отделение, където работеше Андрей (с изследването на сънищата се занимаваше по съвместителство), всяка седмица докарваха подобни претичващи. На въпроса „защо?” второ място заемаха отговорите „бързах, закъснявах”. На първо място царуваше сакраменталното „много време се чака да стане зелено”.

Той влезе във фойето на областната болница двацет минути преди началото на работния ден. В асансьора две непознати медицински сестри коментираха някакъв сън.

– И изведнъж гледам – срещу мен тича козел! – разказваше едната. Ноздрата на момичето беше украсена с перлена обеца, която приковаваше погледа на Андрей.

– Козелът е твоят Сашка - с вид на разбирач отговори пълничката медицинска сестра.

– И като ме удари с рогата отдясно... – Разказвачката докосна престилката си, за да покаже мястото. – А после мърда с тях и ме гъделичка. Събудих се – уж смешно, а в същото време ти става някак неприятно на душата.

Андрей се заслуша.

– Значи ще се съберете! – увери я пълничката сестра. – Скоро ще се съберете. А това, дето те гъделичка с рогата – такива неща ще прави в леглото...

– Госпожице, чуйте ме - не издържа Андрей и се обърна към сестрата с пиърсинга, - това е много несериозно тълкуване на съня.

Две учудени лица се обърнаха към него.

– А ти кой си? – подозрително попита пълничката сестра.

– Аз изучавам сънищата и мога със сигурност да кажа, че...

– Виж какво мога аз да ти кажа със сигурност - прекъсна го пълничката сестра, като сложи пухкавата си длан на гърдите му. – Рибарче, хвърляй въдицата си някъде другаде. Тук рибата е заета.

Асансьорът спря на петия етаж. Сестрите излязоха.

– Госпожице, чуйте ме - възкликна Андрей, - сънят не е никак хубав. Може да имате заболяване на черния дроб. Отидете на лекар. Или елате при мен в неврологията на седмия етаж, попитайте там за Илин. Ще ми разкажете по-подробно...

Сестрата с пиърсинга се обърна, но пълничката решително я бутна по гърба. Вратата на асансьора се затвори, като отдели Илин от сестрите.

В ординаторската стая се оказа само Константин Тюрин, невролог по професия и шегаджия по душа. Андрей неведнъж беше чувал как колегите обещават да купят пушка, за да сложат веднъж завинаги край на неговите шеги.

Костя закопчаваше престилката си.

– Днес си дошъл по-късно, Андрюха - отбеляза той, като отговори на ръкостискането. – Това трябва да се отбележи, кога се е случвало да съм тук преди теб! Да не си болен?

Андрей се усмихна:

– Не.

Той отвори шкафчето, свали от закачалката лекарската престилка и закачи сакото си. През това време Костя стоеше пред огледалото и оправяше с длан рядката си коса.

– Чух, че вече имаш конкуренти в науката.

– Какво искаш да кажеш?

– Какво, не знаеш ли? – учуди се Костя. Той беше сериозен, изглежда не се шегуваше. – Университетът създава лаборатория за изследване на сънищата. Мислех, че знаещ, все пак се навърташ там.

Краката не го удържаха и Андрей се отпусна на стола.

В медицинския университет „И. П. Павлов” доктор Илин работеше като асистент в катедрата по неврология, където провеждаше научни изследвания на съня и сънищата. Точно катедрата стана база за неговата дисертация. Странно, че дори не бяха уведомили Андрей.

– Така-така, поседи и помисли - промълви Костя, като си сипа от вчерашния чай.

Преди около три години се събраха и купиха за ординаторската стая кафеварка и комплект чаши за чай. Специално подбраха кремави чаши, за да не се сливат с престилките.

Костя отпи от кремавата чаша и се намръщи:

– Не донесе ли кафе?

– Не - разсеяно отвърна Андрей. – Това вероятно са само слухове?

– Слуховете са ограничена информация за истината. – Костя недоволно погледна чашата.

– А какъв е щатът на лабораторията? – попита Андрей, като си помисли, че би могъл да попадне в нея. Трябва да поговори с Кривокарасов, може да му окаже съдействие. Дори и да не са в съвсем добри отношения, но кой в тази галактика е в добри отношения с Кривокарасов?

– Не знам за щата. Но се говори, че всички длъжности вече са разпределени.

– Но аз не знам нищо за това! – развълнувано каза Андрей.

– Е, явно там са само „свои” хора – Костя потупа Андрей по рамото. – Нищо, Андрюха, не се натъжавай. Когато му дойде времето ще отвориш собствена лаборатория.

Новината го остави като гръмнат.

– Ти разпитай вашите хора, може би не всичко е толкова страшно - каза Костя, намигна му весело и излезе.

Това намигване окончателно го обърка. Андрей така и не разбра шегува ли се Костя или не.

Не можа да забрави за този разговор нито докато четеше рапортната тетрадка на дежурната сестра, нито когато започна сутрешната си обиколка по стаите. „Ограничената информация за истината” силно разтревожи Андрей.

Към девет и половина се състоя една среща, която го разтревожи още повече. В коридора на отделението се сблъска с човека, с когото едновременно искаше и не искаше да се вижда. Професор Кривокарасов се бе превърнал в своеобразен тласък за научната кариера на Илин, след като веднъж му възложи да изследва сънищата на пациенти, пиещи сънотворни. Въпреки това Андрей предпочиташе колкото се може по-рядко да общува със своя благодетел. Характерът на Кривокарасов беше непоносим, а маниерът му на общуване караше възпитаните хора да потръпнат.

– Къде скиташ, Илин? Цяла сутрин те търся!

На Андрей му се стори, че стените на отделението потръпнаха от този гръмогласен вик.

Нисък, набит и тромав, Кривокрасов приличаше не на професор в Първи медицински институт, а на шлосер, който е дошъл в болницата да посети жена си и са го накарали да смени работните си дрехи с престилка, оказала се с около два размера по-малка.

– Загубих заради теб сума ти време! – продължаваше професорът, въртейки ядосано очи.

– Можехте да ми се обадите предварително - резонно отбеляза Андрей.

– Аз ти звънях, но мобилният ти беше изключен.

Това не беше вярно. Андрей не си беше изключвал мобилния телефон и не беше видял пропуснати повиквания, но не се учуди особено. Подобна нападка беше в стила на Анатоли Фьодорович.

– Трябваш ми - каза Кривокрасов като хвана Андрей за копчето. – Трябваш ми. В кабинета на Перелман в десет и половина.

Като сметна разговора за приключен, той се завъртя на токовете си като скръцна по балатума и продължи по коридора по някакви свои работи. Андрей нервно прокара длан по лицето си в опит да премахне напрежението.

Кривокрасов не се занимаваше с изследване на сънищата, макар в катедрата да го смятаха за ръководител на тази тема. Онова, в което наистина се криеше талантът му, беше организацията на различни клинични изпитания на лекарства (за което получи прозвището Аптекарят). Въпреки това Анатоли Фьодорович беше достатъчно умен да се възползва от благата, които му носеше работата на Андрей. Да, той презираше теорията за сънищата и лично Зигмунд Фройд, но пък с радост приемаше парите на спонсорите, настойчиво пробутваше името си над заглавията на статиите на Илин (естествено преди неговото) и, разбира се, не пропускаше възможност да се разходи по различни конференции от името на катедрата.

Точно през есента в Париж щеше да се проведе международна конференция по сомнология, на която Андрей много искаше да отиде. Щяха да пътуват заедно: Илин щеше да чете доклада, Кривокрасов – да представлява катедрата... Седмицата в компанията на „съавтора“ притесняваше Андрей още от сега. Най-вероятно щяха да ги сложат в една стая и тогава конференцията щеше да се превърне в каторга.

Реши засега да не мисли за това. Още не знаеше защо Кривокрасов му определи среща в десет и половина.

Мършавата стара жена, бивша учителка, възпитана и интелигентна, седеше в леглото си. Едната от двете възглавници, подложени зад гърба ѝ, се открояваше с изкусна бродерия. Анастасия Кириловна каза, че възглавницата е шита от внучка ѝ.

Преди осем месеца бившата учителка беше получила мозъчен кръвоизлив. В дясното полукълбо се беше спукал кръвоносен съд, в резултат на което се бяха парализирали лявата ръка и левият крак, бяха се появили нарушения в говора. Физиотерапията възвърна подвижността на левия крак, ежедневната работа с логопед възстанови говора. Но ръката остана парализирана.

След като изслуша разказа за състоянието ѝ, Андрей попита дали тази нощ е сънувала нещо.

– Сънувах, Андрей Андреевич - отговори Анастасия Кириловна. – И още как!

Той видя това. На нощното шкафче до леглото имаше няколко изписани листа. Той молеше пациентите си да държат близо до себе си химикалка и тетрадка. Много хора забравят съня си в първите пет минути след събуждането. Затова е много важно сънят да бъде записан веднага, щом отвориш очи.

– Можете ли да ми разкажете, без да гледате записките? – попита Андрей.

– Да. Знаете ли, започнах по-добре да запомням сънищата си.

– В това няма нищо необичайно. Като записвате сънищата си, тренирате паметта си.

Старата жена кимна.

– Сънувах нашата къща. Каквато беше преди войната. Голяма, величествена... Беше зима. Стоях само по жилетка до отворения прозорец и гледах Нева. Лявата ми ръка се движеше. Можех да я свия в юмрук и да разперя пръсти. Специално опитах, както вие ми казахте.

– Правилно - кимна Андрей.

– След това се разхождах из къщата. Търсех игли за плетене...

– Извинете, игли от онези, които са извити на края?

– Извитите на края се наричат куки - снизходително обясни Анастасия Кириловна. – А иглите са прави, с тях се плете с две ръце... Та аз търсех иглите, но не можех да ги намеря. Търсих в скрина, в гардероба. Търсих у съседите по комунална квартира, но тяхната стая беше празна. Както и десетки други. В цялата къща сякаш нямаше жив човек...

Андрей записа в тефтера: „Томография, да проверим вероятността от нов инсулт”.

– Подът на последния етаж беше залят с нафта. Гъста, черна, много неприятна. Не си спомням някога да сме палили печката с нафта.

– Продължете, моля.

– Качих се на тавана по отвратителна стълба.

– Какво не ви хареса в стълбата?

– Скърцаше и се клатеше... – Анастасия Кириловна се замисли. – Толкова се страхувах, че всеки момент ще се срути под краката ми, че чак сърцето ми се свиваше.

Андрей два пъти подчерта бележката си за необходимостта от томография.

– Какво имаше на тавана?

– Стари мебели. Купчини учебници, списания по педагогика. Всичко беше покрито с прах. Иглите не бяха и там. – Тя изведнъж си спомни. – А, освен това имаше и врата...

Той учудено вдигна глава:

– Каква врата?

– Много красива и древна, с изрисуван лабиринт.

– Накъде водеше?

– Не можах да я отворя - каза с извинение старата жена. – Нямах дръжка.

Андрей изведнъж си спомни. Спомни си онова, което неусетно го беше тревожило още от сутринта, което бръмчеше като досаден комар в дълбините на съзнанието му. Освен бурята, сънува и врата. Подобна на тази, която описваше учителката. Не веднъж беше чувал за нея от пациентите си и няколко пъти лично я беше сънувал. Врата без дръжка с рисунък във вид на спирала. Зад нея се криеше нещо важно, съкровено – не си спомняше откъде знае това, просто знаеше и толкоз. Нито неговите пациенти, нито самият Андрей още нито веднъж не бяха успели да отворят Вратата.

Той започна да прелиства бележника и да разглежда записките от предишните сънища.

– Докторе - тихо каза старата жена. Андрей я погледна. – Защо е всичко това?

– Кое?

– Пуснете ме да си ида вкъщи. И без това по-добре няма да стана. Едва ли ще се превърна в осемнайсетгодишно момиче. Няма да си върна ръката, а и за какво ми е лявата? Явно е изживяла живота си... както и аз.

Андрей погледна в избледнелите очи на бившата учителка.

– Може на вас да не ви трябва да излекувате ръката си, но на мен ми е нужно. Знаете ли, ние, кариеристите, сме готови да извадим душите на пациентите си, за да постигнем някакъв резултат и да се изкатерим на поредното стъпало. – Тя се усмихна. Андрей продължи: - Но аз ви тормозя с разпити не заради ръката. Разбирате ли, сънищата са способни в ранен стадий да покажат незначителни изменения в соматиката.

– В кое?

– В организма на човека. Някои образи от сънищата ни предупреждават за началото на някакво заболяване. По тях може да бъде определена появата на всяка болест, от ангина до тумор, и то още преди човекът да е почувствал първите симптоми. Да вземем днешния ви сън. Той се повтаря за четвърти път тази седмица.

– Това лошо ли е?

– Един от органите е болен. И това не е парализираната ръка. Органът подава сигнал за тревога. Този сигнал постъпва в мозъка, където се превръща в куп неприятни образи. Ако те се повтарят всяка нощ, значи сигналите от поразения орган постъпват редовно. Разбирате ли?

– Не много добре.

– Представете си, че сте на тропически курорт и лежите на шезлонг край морето. Неочаквано при вас дотичва абориген от онези, целите в обици и мъниста, и започва да бърбори нещо на своя диалект, да прави гримаси, да размахва ръце, да ви сочи с пръст. Вие се смятате за по-умна и затова не му обръщате внимание. Но какво, ако той с всичка сила се опитва да ви каже за тигъра, който е излязъл от джунглата? Вие не знаете за това и ще игнорирате аборигена, а той ще продължава да ви тормози. Всичко ще приключи с това, че или вие ще се вслушате в призива му, или тигърът ще се появи.

– И все пак не разбирам много добре какво искате да кажете, докторе.

– Безлюдното жилище и нафтата по пода са признаци на общото болезнено състояние. Но стълбата към тавана, която не ви се е сторила достатъчно надеждна, е опасен символ.

– Символ на какво?

– Вероятно сте чували, че понякога наричат главата тавански етаж? Във вашия сън това е така. Стълбата към него са кръвоносните съдове. Ако тя скърца и не е достатъчно надеждна, не можем да ви изпишем. Има вероятност инсултът да се повтори...

Старата жена го погледна уплашено.

– Не се притеснявайте, Анастасия Кириловна, ако томографията потвърди моите подозрения, ще направим всичко възможно да не допуснем нов кръвоизлив – обещавам ви го като един истински кариерист. Затова няма да си тръгнете оттук, докато в съня си не намерите иглите, с които се плете с две ръце, докато скърцащата стълба не стане здрава и къщата не се напълни с щастливи хора...

– Доктор Илин! – повика го надникналият в стаята Тюрин.

Андрей се извини на старата жена и излезе в коридора.

Облегнатият на стената Костя следеше с поглед дупето на младата медицинска сестра, която буташе количка с чисти чаршафи.

– Какво искаш? – попита Андрей.

– Какво?

Медицинската сестра зави зад ъгъла и Тюрин беше свободен.

– Търсят те по телефона. Някакво момиче упорито се опитва да се свърже с теб.

– Много упорито ли?

– Едва ли може повече. „Ако обичате, повикайте Андрей Илин, моето котенце”.

Пфу!

– Благодаря ти, Костя.

Андрей бързо тръгна към ординаторската стая. Можеше да се обажда само Анжела.

В стаята завеждащ отделението Михаил Перелман се беше отпуснал на един стол и пийваше чай, докато идваше на себе си след оперативката при главния лекар. Здрависаха се. След Андрей влезе и Тюрин.

– Търсят те - Перелман посочи телефонната слушалка на масата.

Андрей вдигна:

– Ало?

– Андрюша, аз съм...

Когато чу в слушалката мелодичния глас на Анжела, Андрей неочаквано си спомни за някаква обида, която момичето му беше нанесло наскоро. Опита се да си спомни причината, но не успя.

– Анжела? – Направи се на леко учуден. – А на мен ми казаха, че Люска се обажда.

Тя се засмя.

– Престани! Ти нямаш никой друг, освен мен и не можеш и да имаш. С твоята работа да имаш две приятелки?

– Права си. Две не са за мен. Но, виж, три-четири...

Анжела отново се засмя. Андрей си представи косата ѝ с аромат на свежест и големите ѝ вълнуващи очи. Отнякъде изплуваха и слънчеви очила с опушени стъкла, но той прогони този образ. Анжела беше истинска красавица. Понякога не разбираше, защо е избрала точно него, обикновен лекар, който се разкъсва между две работи. С ярката външност, с която я беше дарила природата, Анжела можеше да намери подходящ вариант.

– Андрюша, обаждам се във връзка с вчерашния разговор. Трябва да отидем.

– До гражданското ли? – уточни Андрей и съжали.

Перелман и Тюрин заговорнически изсвирукаха сватбения марш.

– Какво става при теб? – внимателно попита момичето.

– Нищо, колегите се веселят.

При думата „веселят“ Перелман и Тюрин направиха озлобени физиономии и се престориха, че се бият. Ординаторската стая се изпълни с каратистки викове и звуци от удари. Като ги гледаше, Андрей не се стърпя и се засмя.

– Надявам се, че ти е весело, защото ще подадем молба - каза Анжела обидено.

– Ако трябва да съм честен, отдавна се канех да го направим.

– И не те е страх?

– Мен ли? Мен не ме е страх от нищо!

– Тогава среща в шест при паметника на Плеханов. Трябва да приключим до седем, защото искам да разгледам и букетите. До скоро, котенце!

От слушалката се раздадоха продължителни сигнали.

– Обичам - каза Тюрин, - когато на сватбата сервират желирана есетра. Пази Боже да няма есетра, ще излекувам набързо всичките ти пациенти.

– Хайде-хайде! – Перелман избута Тюрин от ординаторската стая. – Не пречи на човека да си пъкне главата в примката и сам да ритне столчето.

Потъналият в мисли Андрей не забеляза, че остана сам.

Сватба... Твърде гръмка дума за него, макар че беше най-подходящата за Анжела. Тя отдавна говореше само за роклята, която ще бъде с ей такава деколте; за това дали да сложи кукла върху колата, или да се ограничи само с халки; кого да покани, а кого да накаже, затова че той някога не я е поканил... В отговор Андрей или се шегуваше, или си замълчаваше. Какво хубаво има в един ден, съставен единствено

от грижата нещо да не се обърка? Андрей Илин повече се вълнуваше от обратата, който щеше да претърпи животът му.

Независимо от плътно запълнения график на работа, в живота му се усещаше някакъв вакуум. Андрей знаеше причината: липсваха му семейните взаимоотношения. Навън погледът му привличаха двойки с детски колички, деца с раници, отиващи на училище, шумни семейства, запътили се към някой лунапарк или сладкарница... Ако Анжела искаше сватба, то той искаше семейство. Той мечтаеше за семейство. За любяща съпруга, която винаги да бъде до него. За деца, частица от него, от неговата кръв. Обаждането на Анжела го доближи до заветната мечта. Андрей усети вълнение и радост.

...Кръглият стенен часовник показваше единайсет часа. Той изведнъж си спомни за Кривокрасов, който го чакаше в кабинета на Перелман. Андрей трябваше да се срещне с него преди половин час. Ясно защо Миша беше тук!

Изхвъркна като куршум от ординаторската стая. Нито този, нито някой друг ден им беше съдено с Анжела да подадат молба в гражданското.

5

Разположилият се на стола на завеждащ отделението Кривокрасов нервно щракаше с масивната запалка на бюрото на Перелман. Изпод отскачащото капаче във вид на череп излизаше пламък.

– Позволете, Анатоли Фьодорович...

– Къде се скита досега? – Той едвам съдържаше гнева си. – Пропилях заради теб цялата си сутрин. Цялата ми сутрин отиде на вятъра!

– Извинете.

– Какво значи извинете? Това да не ти е детска градина?

Андрей мълчаливо стоеше пред професора като немарлив ученик пред заместник-директор. Каква полза да се оправдава? Да, закъсня. Но днес е специален ден... Да му каже, че с Анжела ще се оженият? Какъв е смисълът? Кривокрасов няма да разбере тази малка радост. А и той не познава Анжела. Интересува го само собствената му ненагледна персона.

– Винаги съм подозирал, Илин – каза Кривокрасов, - че си безотговорен. На теб не може да се разчита.

„Какво каза той? – изуми се Андрей. – Кой е безотговорен?“

Обвинението беше толкова несправедливо, че той загуби дар слово. Как Кривокрасов можа да го нарече безотговорен! Андрей идваше на работа преди всички и си отиваше след всички. Той изгаряше от срам, когато не изпълняваше задачите си и затова ги изпълняваше винаги. Никога не забравяше, когато го молеха за нещо. Как може да го нарича безотговорен!

– Няма да увъртам, ще ти го кажа директно. Университетът се кани да открие лаборатория за изследване на сънищата.

Ето, че слухът, разказан от Тюрин, се потвърди. Андрей огорчено оклюма. От радостта след разговора с Анжела не остана и следа.

– А какво ще стане с нас?

– Ще се заемем с препаратите против безсъние.

– Но вие разбирате, че това не е моята област. Аз не се занимавам с лекарства.

– Кой е казал, че ти ще се занимаваш с тях? Твоята длъжност в катедрата ще бъде съкратена.

Андрей го побиха тръпки.

Ето как изведнъж се лиши от една трета от доходите си. Разбира се, не можеше да става и дума да забрави за сънищата, той ще продължи да се занимава с тях. Просто ще намери друга катедра... Макар че едва ли някой ще подкрепи изследвания, за които е създадена цяла лаборатория. Пътуването до Франция, естествено, се отменя. Ха-ха. Анжела вече беше направила списъка с покупки. Боже, каква обида! Изхвърлиха го на улицата точно когато е създадено учреждение, в което може да постигне успех. Но пътят му нататък е затворен, там са взели само „свои” хора.

Андрей почувства огромно разочарование. През деветте години след завършването на медицинския университет той усърдно се трудеше. Цялото си свободно време използваше само за работа, като се стараше да постигне нещо в този живот. Рядко се срещаше с приятели, не си взимаше отпуска. Не знаеше със сигурност какво ще постигне – звания, уважение или пари, но беше сигурен в успеха. Освен това му харесваше да се занимава със сънищата. Страшно много му харесваше. Обичаше тези изследвания може би повече и от Анжела. Но през всичките тези девет години и през ум не му беше минавало, че може изведнъж да се лиши от всякаква перспектива. Че лайнерът, наречен „Успех”, ще го подмине.

– Ръководството на университета сметна за невъзможно да продължаваш да работиш в катедрата – невъзможно добави Кривокрасов. – Помолиха ме да поговоря с теб.

– Какво има да се говори! – разстроено каза Андрей.

– Предлагат ти да оглавиш новата лаборатория.

На Андрей му се подкосиха краката. Той застина с отворена уста, а ухиленият Аптекарь се измъкна иззад бюрото и започна да тресе ръката му, мърморейки нечленоразделни поздравления. Какъв негодник. Едва не му докара инфаркт, а сега се усмихва.

– Лабораторията за изследване на сънищата? – попита отново Андрей с пресипнал глас.

– Университетът реши изцяло да се заеме с тях. Изостанахме от американците и французите, време е да ги настигнем. Лабораторията ще бъде създадена след шест месеца. Средствата ще бъдат отчасти от бюджета, отчасти от спонсори.

– Потресаващо – отговори Андрей, в чиято глава отново и отново звучеше: „Предлагат ти да оглавиш новата лаборатория“.

Кривокарасов се върна зад бюрото:

– А сега да поговорим за нашия доклад на конференцията във Франция.

Андрей неразбиращо погледна професора.

Дали чу добре? Кривокарасов нарече доклада „наш“? Ако има предвид катедрата по неврология, която ще представляват на конференцията, всичко е ясно. Но ако...

– За какво ще бъде докладът?

– Каня се да пиша за спектъра на изследванията, които проведох...

Анатоли Фьодорович размаха пълния си пръст:

– Говори правилно. Работата ни е обща.

– ...които проведе нашата катедра – процеди през зъби Андрей, а професорът кимна одобрително. Нима след шест месеца ще се отърве от Аптекаря? Не можеше да повярва в това щастие. – Темата на доклада е: „Ранна диагностика на патологични заболявания с помощта на сънищата“. Ще започна с изследванията на професор Касаткин, подробно ще обясня как сме доразвили неговите изследвания, ще дам примери за сънища, които показват заболявания в ранен стадий...

– Ранната диагностика е 80 % от лечението на болестта – намеси се Кривокарасов. – Не забравяй да го добавиш.

– Добре. След теоретичната част ще премина към примерите. С помощта на сънищата открихме в ранен стадий исхемия, мозъчни кръвоизливи, аневризми, тумори на вътрешните органи, гръбначния и главния мозък.

– Всичко това е добре, но трябва да променим темата – каза Кривокрасов. – Тя трябва да бъде ярка и запомняща се.

– Как така да я променим? – учуди се Илин. – Названието е съвсем точно, аз се занимавам точно с това.

– Но доклада ще го чета аз.

Смаяният Андрей се вторачи в неандерталеца зад бюрото на Перелман. За пръв път чуваше за това. Що за новина? Кривокрасов не се занимава със сънища, макар че... Спомни си съвместните статии, името на професора, поставено преди неговото. След конференцията авторството на трудовете ще бъде свързвано с учения, който е прочел доклада. Кривокрасов леко и небрежно сложи косматата си лапа върху изследванията на Андрей.

– Но ние се бяхме разбрали, че аз ще прочета доклада – възрази той.

– Ти си твърде млад. Това е международна конференция, затова е нужен някой представителен учен.

– Но това са моите изследвания!

– Не искаш ли да заминеш за Франция? – невинно се поинтересува професорът. Андрей си замълча.

– Ако не искаш, Ковалчук ще те замести. Той не е такъв магарешки инат, ще подготви доклад по друг проблем, с който се занимава катедрата.

Андрей не знаеше какво да прави. Аптекарят безжалостно го беше притиснал до стената.

– Чуй ме, Илин... – Кривокрасов реши да смени тактиката и се усмихна, правейки се на „свой“ човек. Дори акула би се справила по-добре. – Защо се инатиш толкова? След шест месеца ще оглавиш лабораторията за изследване на сънищата и изцяло ще се заемеш с това. А дотогава трябва да покажем, че нашата катедра не е била страничен наблюдател, а е изиграла важна роля в утвърждаването на тази перспективна дейност... Или се страхуваш, че няма да те спомена в доклада? Нима смяташ, че бих могъл да постъпя така?

Андрей не просто смяташе. Той беше сигурен, че Кривокрасов ще постъпи точно така.

– Искам сам да прочета доклада – упорито каза Андрей.

Усмивката изчезна от лицето на професора. Очите му се превърнаха в цепки.

– Заминаваш за Париж – каза той бавно. – Бъди благодарен.

– Това са моите изследвания. Посветих им девет години. Няма право да ми отнемате изследванията!

Като подпря длани върху бюрото, Кривокрасов стана от стола.

– Почувства се като началник, а? Помириса властта? Неблагодарник! Аз му уреждам кариера... – Той огледа с див поглед стените на кабинета. – Взимам го с мен в чужбина, а той какво ми заявява!

– Вие отивате на конференцията само защото успяхте навреме да пробутате името си до...

Въздухът около Кривокрасов сякаш затрепери от злоба.

– Какво си позволяваш, пале!

Андрей застина.

И на него му се прииска да даде воля на гнева си, откровено да каже всичко, което мисли за професора. За щастие разумът надделя. Андрей не продължи спора, само пребледня.

– Ако това е всичко, което искахте да ми кажете – студено отвърна той, - тогава довиждане. Пациентите ми ме чакат.

Андрей излезе от кабинета като затръшна вратата. В коридора се облегна на стената и прекара трепереща ръка по челото си.

– По-леко с вратата – донесе се гласът на Перелман. – Няма и месец, откакто приключи ремонта. Ще съсипете кабинета.

Завеждащ неврологията точно излизаше от манипулационната. Под мишница носеше тетрадата с назначенията за лекарствата, от която стърчаха множество бележки.

– Това, което винаги ми е харесвало в отношенията ви с Кривокрасов – каза той, - е изтънченият дух на дружба и взаимно разбирателство.

– Предложиха ми да оглавя научноизследователската лаборатория в университета.

– Дочух нещо за това. – Миша му стистна ръката. – Честито. Заслужаваш го.

– Това е толкова неочаквано. Мислех, че ще я оглави някой от университета.

Без да бърза, Перелман по сталински извади лулата от джоба си и я сложи между зъбите си. Отдавна вече не пушеше, но навикът да си играе с лулата беше останал. Като хвана Андрей под ръка, Миша го поведе по коридора далеч от кабинета си.

– И кой? – попита той. – Изследването е съвсем ново. Необходим е учен, който се ориентира в тази област и може да събере подходящ екип. Откъде да намерят такъв?

А, ето... – Той посочи встрани с лулата. – В катедрата по неврология се занимават със сънищата. Да видим... Кривокрасов? Освен тестовете с лекарства, не го интересува нищо друго. А и характерът на Аптекаря е известен, гаден характер... Ковалчук? Изследване на механизмите на съня. Топло, но пак не е същото. Още повече, че Дениска е теоретик до мозъка на костите си, става ли дума за ровене из книги, на него няма равен, но за останалото... Оставаш ти. Ти се занимаваш точно с тези изследвания, заради които създават лабораторията. Имаш огромен практически опит. Кандидат си на медицинските науки и си отличен диагностик, бърхаш се двама и четири часа в денонощието в продължение на девет години. Организаторските способности са налице. Какво друго е необходимо?

– Не съм сигурен, че ще се справя с тази длъжност.

– Това е добре. Значи ще се опитваш да надскочиш себе си, за да не се изложиш.

Стигнаха до болничните стаи. Андрей трябваше да отиде при пациентите си. Перелман при своите.

– Ще се справиш – каза Миша. - Единственото, за което искам да те предупредя е да се пазиш от Кривокрасов. Учили сме заедно, познавам го много добре. Той е способен да съсипе живота ти още преди да сте се разделили.

6

На монитора се виждаше стая, потънала в полумрак. В средата на стаята имаше легло, в което, омотан с датчици и електроди, спеше слаб мъж. До изображението се виждаха кривите на физиологичните параметри: кардиограма, биотокове на мозъка, движение на очните ябълки, кислород в кръвта, свиване на мускулите.

– Хукна нанякъде своят Константин Петрович – каза Олга Савинска, медицинска сестра в сомнологичния кабинет към отделението за функционална диагностика.

– Хукна – кимна Андрей. - Този сън се повтаря вече два пъти. Той води внучка си в някакъв терариум, разположен в мръсно мазе. Аквариумът на питона е счупен, а питона го няма. Константин Петрович търси изход, но не може да намери. Успява да изкара внучка си навън през тясно прозорче, но самият той не може да мине през него. Той тича из мазето, задушава се, усеща, че питонът е някъде наблизо, пълзи след него в тъмното и всеки момент ще се нахвърли отгоре му...

– Какво те притеснява, Андрюша? – попита Олга.

– Сънят се повтаря. Питонът е все по-близо и по-близо. Не знам какво да мисля. Болестта се развива, но каква е? – Андрей замислено погледна монитора.

Бяха създали сомнологичния кабинет със собствени усилия и с активното участие на Илин. Тук изследваха онези, които по време на сън страдаха от нарушения на дишането или сърдечната дейност. Когато Андрей имаше нужда да проследи сънищата на пациентите си, се уговаряше със завеждащ отделението и го вменяше в разписанието. Като днес например.

– Говори се, че ще те повишават...

– И ти ли знаеш? – Той се усмихна. – Явно аз последен научавам за това.

– Ще напуснеш ли болницата?

Той сви рамене:

– Не знам още.

– Би било жалко, ако напуснеш – каза Савинска, като се усмихна тъжно. На бузите ѝ се появиха съблазнителни трапчинки. – Не се знае кой ще дойде на твое място. Може да е някой пуяк. Ще трябва поне пет години, за да се превърне в нормален лекар.

– Аз бях надут пуяк.

– Ти винаги си бил добър. Прекалено добър...

– Добре, че си имам Кривокрасов.

– Да, това компенсира добрината ти.

Прекъслечно писукане ги върна към монитора.

– Пулсът се е повишил – каза Олга.

Константин Петрович изохка на сън и потръпна.

– Какво прави с ръцете? – попита Олга, като гледеше графиката. – Виж как се стегнаха бицепсите.

– Дърпа нещо – предположи Андрей, а в следващия момент компютърът подаде по-силен сигнал за тревога от предишното писукане.

– Кислородът – посочи Олга. – Дишането му спря!

Андрей се хвърли към вратата, като събори стола на колелца. Разположението на кабинета не предполагаше директен вход от техническото помещение към стаята на пациента. Андрей се озова в малко изолирано преддверие.

В бързината той натисна рязко дръжката на вратата. И по тялото му изби студена пот.

Вратата не се отвори, езичето на бравата не се прибра.

Нито той, нито опитната Савинска биха могли да я заключат. Стаята на пациента никога не се е заключвала, той дори не можеше да си представи как би могъл да изглежда ключът от нея. За защита от външни лица има здрава външна врата. Но вътрешните стаи...

Пациентът вътре се задуваше, а лекуващият лекар стоеше пред вратата и не можеше да му помогне.

– Дръпни се, Андрей Андреевич! – делово каза дотичалата след него Савинска. – Силно натискаш, езичето е заяло.

Слисаният Андрей махна ръка от дръжката. Савинска бързо отвори вратата и двамата влетяха в стаята.

Константин Петрович се опитваше да си поеме дъх. Вените на жилестата му шия бяха изпъкнали. Той спеше, опитваше се да си поеме дъх... и не можеше.

– Езикът – веднага прецени Олга.

– Виждам.

Андрей пхна показалеца си в устата на пациента и издърпа глътнатия език. Константин Петрович с хрипящо свистене пое въздух, примигна и дойде в съзнание.

– Всичко е наред – каза Андрей, като седна на леглото. – Вече всичко е наред. Как само ни изплашихте.

Пациентът стреснато се вторачи в Андрей.

– Той... той се нахвърли върху мен – неясно заговори Константин Петрович. Питонът се нахвърли върху мен! И започна да ме души! Господи, беше ужасно! Не знаех какво да правя, не знаех...

– Имате отпуснато меко небце. Освен това по време на сън езикът ви блокира дихателните пътища. Затова ви се е струвало, че питонът ви души. Това се лекува с лазер, операцията може да бъде извършена и в нашата болница.

Ококорените очи на застрахователния агент Константин Петрович се вторачиха в Андрей.

– Докторе... днес намерих изход.

– Така ли? – Андрей му премери пулса. – И какъв беше?

Савинска отлепи датчиците от гърдите на пациента и махна шапката с електродите.

– Имаше странна врата.

Андрей се почувства така, както преди пет минути, когато отчаяно дърпаше вратата в опит да влезе при умиращия пациент.

– Врата ли казахте? – попита той отново.

Константин Петрович кимна.

– Не много голяма. С рисунка в центъра... подобна на лабиринтите в списанието на моята внучка. Нали знаете, от онези, в които трябва да намерите пътя до центъра, където се намира принцеса или чудовище.

Пред очите на Андрей изникнаха откъси от собствения му сън. Врата, която блъска с рамо, в чийто край се опитва да се вкопчи...

– Опитайте ли се да я отворите? – попита Андрей с променен глас.

– Опитах. Но не можах. А след това питонът се нахвърли върху мен, уви се около шията ми и започна да ме души. Исках да си поема дъх, но той не ми позволяваше – продължаваше да ме души...

В очите на застрахователния агент се появи паника. Андрей го хвана за ръката:

– Всичко е наред. Мисля, че в следващите няколко дни ще направим операцията за повдигане и стягане на небцето. Десет минути неприятни усещания и тревожните сънища ще си отидат завинаги.

7

Той слезе в архива, носейки под мишница плик с три сандвича и бутилка минерална вода – обедният специалитет на доктор Илин.

– Добър ден, Настася Павловна!

Пазителката на медицинския архив, шейсет и четири годишна бабка, откъсна поглед от вестника с програмата за телевизиите, в която отбелязваше с маркер латиноамериканските сериали, и подозрително погледна през масата.

– Какво искаш?

– Няма да повярвате, ако ви кажа – Андрей се наведе към нея и каза със заговорнически шепот – Трябват ми някои истории на заболяванията.

– Много смешно – отговори тя, без сянка на усмивка.

Илин прочете от бележника фамилиите на пациентите.

– Днес вече давах някои от тях – отбеляза възрастната жена, докато си слагаше очила с големи стъкла.

– На кого? – учуди се Андрей.

В отдалечения ъгъл на читалнята той откри Денис Ковалчук, колега в катедрата по неврология.

Денис винаги изглеждаше така, сякаш току-що става от сън. Смачкана престилка, чорлава буйна коса, зачервени очи зад стъклата на очилата. Както много точно отбеляза Перелман, Денис беше теоретик до мозъка на костите си, затова Андрей не се изненада много, когато го завари в пращното помещение на архива. Ковалчук работеше с историите на заболяванията, а не с пациентите.

– Здравей, Денис! – каза Андрей. – Какво те води насам?

Стори му се, че Ковалчук трепна, когато вдигна очи. Вероятно от изненада.

– Андрей... – Гласът му леко трепереше. – Радвам се да те видя.

– И аз се радвам... Много ли ти остава? При теб са някои истории, които бих искал да погледна.

– Точно се канех да поговоря с теб за това. Чух, че ще оглавиш лабораторията за изследване на сънищата. Честито!

– Благодаря – усмихна се Андрей.

– Сигурно и аз ще вляза в екипа.

– Много ще се радвам.

– Затова чета за твоите пациенти. Опитвам се да разбера с какво се занимаваш. Нали нямаш нищо против?

– Не, изобщо. Дори ми е приятно.

– Темата е потресаваща – призна Ковалчук, като си намести очилата. – Намерих листовете със записаните сънища, добавени към историите. Особено интересни ми се видяха сънищата на Самойлов и Политова.

– Това са прости случаи. Четиресет и четири годишният електромонтьор Иван Самойлов лежа при нас в неврологията след травма на гръбначния стълб. Сънуваше повтарящ се сън за това как починалата му преди няколко години жена му поднася за обяд развалена риба. Той винаги се страхувал от жена си, затова не можеше да откаже да изяде блюдото. Предположих, че има язва. Макар Самойлов никога да не се беше оплаквал от проблеми със стомаха, ендоскопията потвърди диагнозата.

Ковалчук беззвучно каза: „Виж ти!”

– Политова беше над шейсетгодишна, страдаше от склероза и почти не си спомняше сънищата си. Само отделни епизоди. Те ми се сториха странни. Няколко нощи подред прекарах край леглото ѝ и я будих в различни моменти от бързата фаза. От парченцата от сънищата, които ми разказа Политова, се образува една обща картина. В едни от сънищата сънуваше напъпили дървета, в други – как плува с лодка

по мътна река, а край нея плуват бъчви. И в двата случая имаше джуджета с обезобразени тилове... Предположих, че има аневризма.

– Ангиограмата, естествено, потвърди аневризмата.

– И то каква!

Ковалчук кимна. Погледна часовника си. Тръгна да си ходи:

– Май трябва да тръгвам. Някой път ще ми разкажеш ли по-подробно?

– С удоволствие.

– Още веднъж честито повишение.

– Още веднъж благодаря – усмихна се Андрей.

Той седна на мястото на Ден, извади от плика единия сандвич, отхапа половината и, дъвчейки, започна да обръща страниците. Записки от преди две, три, четири години, написани с неговия почерк, се замяркаха пред очите му.

Политова Олга Вячеславовна, родена през четиресет и пета година:

„Опитах се да отворя дървената врата. Не можах. Изходът от къщата се оказва наблизо, през друга врата.”

Израилев Сергей Львович, роден през шейсета година.

„Ниска врата. Почуках, натиснах дръжката...” Последните две думи са задраскани, после следва: „Не, вратата няма дръжка, но на повърхността ѝ има странни мотиви”.

Андрей изяде два от сандвичите и отпи от минералната вода. Взе следващата история на заболяването.

Соломатина Татьяна Тимофеевна, родена през петдесет и осма година.

Андрей обърна страницата и се натъкна на рисунка, направена с молив.

Соломатина беше художничка и старателно беше скицирала епизод от съня си.

Стара, полуразрушена църква. До нея тъмно, дебело дърво с клони, приличащи на рога. Под дървото черен бик с червени, горящи очи. Бикът нападна Татьяна Тимофеевна, събаряше я и я хапеше по коленете. Артрит в тежка форма...

В тухлената стена на църквата се вижда врата. Центърът ѝ е украсен със спирала, краищата – с мотиви във вид на вълни.

Вратата е без дръжка.

Той върна историите на заболяванията и замислен се върна на седмия етаж в отделението по неврология. До срещата с Анжела оставаха четири часа.

До катастрофата не повече от петнайсет минути.

Преди да отиде при пациентите си, той мина през ординаторската стая, за да остави последния сандвич. Ще му свърши работа като следобедна закуска. А всъщност трябва да се храни по-добре, иначе и той ще започне да сънува развалена риба.

Мобилният на колана му засвири мелодията „Атаката на акулата” от „Челюсти”.

– Мамо, здравей! – каза той, след като вдигна.

– Нещата стоят по следния начин, Андрюша! – както винаги забърбори майка му. – Юбилеят ще бъде в кафе „Прима” следващата сряда. Така че ви чакаме с Анжела.

– Колко направихте? Басмяна сватба ли?

– Ах-ах. Толкова си млад, а си такъв ласкател! Много добре знаеш колко.

– Извинявай, мамо.

– Извиненията се приемат във вид на подаръци. Един електрически чайник ще свърши работа.

Около секунда Андрей се чуди дали да й каже. Не се стърпя:

– Мамо, ние с Анжела днес ще подадем молба.

– Каква молба? Нима тази, за която си мисля?

Андрей потвърди предположението й с многозначителна пауза.

– Господи, колко се радвам! – писна майка му. – Това какво означава, че сватбата ще е през зимата?

– Може и по-рано.

– Андрюшенка, сине, ето това се казва подарък за юбилея на старците!

– Хайде стига, какви старци сте вие?

– А така ни се иска да си поиграем с внучета!

– Майко! Може и да размисля.

– Млъквам, млъквам. Засега това е всичко, сине, до скоро! Целувам те. Само на баща ти не казвай, аз лично ще го изненадам.

Майка му затвори. Андрей с усмивка прибра мобилния в калъфа на колана си. Тъкмо дръпна ръката си, когато зазвъня телефонът на масата.

– Ало?

– Търся Илин – каза непознат женски глас.

– Аз съм.

– Здравейте. Обажда се Шакина от отдела за международни връзки към университета. Обаждам се във връзка с вашето пътуване.

– О, извинете – сети се Андрей. – Още днес ще ви донеса анкетата.

– Не бързайте. По-добре елате да си вземете документите.

– Какви документи? – стъписа се Андрей.

– Вашите, за визата.

– Готова ли е? Толкова бързо?

– Не. На ваше място постъпиха документите на Ковалчук.

Андрей се почувства сякаш го удариха болезнено и неочаквано. Той се вторачи в сандвича в ръката си, който не беше успял да прибере в шкафа. „Пази се от Кривокрасов – в съзнанието му изникнаха думите на Миша Перелман. – Той е злопаметен... Способен е да съсипе живота ти още преди да сте се разделили”.

Веднага се сети и за Ковалчук, който за първи път от две години насам се беше появил в клиниката и четеше историите на заболяванията на пациентите на Андрей. Спомни си треперещите му ръце, сконфузения поглед. От неочакваното предположение по вътрешностите му премина неприятна хладина.

Кривокрасов...

– Ще дойдете ли днес? – попита Шакина, загрижена за своите служебни проблеми.

– Не! – възкликна в слушалката Андрей.

Той изхвърча от ординаторската стая, без да мисли.

В ушите му звучаха ударите на сърцето му. Погледът му се замъгли. Пациентите в коридора рязко се отдръпваха от разгорещения като кълбовидна мълния лекар. Някой, може би старшата медицинска сестра Наталия Борисовна, го извика, но той не се обърна.

Перелман беше сам в кабинета си и пишеше нещо. Погледна го учудено с кафявите си очи, когато Андрей нахлу през вратата.

– Къде е той? – попита Андрей, задушавайки се от вълнение и гняв.

– Отиде в университета – отговори Перелман. – Андрей, какво е станало?

Илин не отговори.

Слезе с асансьора на първия етаж. Изскочи навън дори без да се преоблече, както си беше с бялата престилка. Изпълваше го ярост. Кривокрасов се канеше да представи изследванията на Андрей като свои и да се похвали с тях в Париж. И ако авторът отказва да подготви доклад, то молбата на катедрения гуру с готовност ще изпълни Ковалчук.

Асфалт... под краката му преминаваше асфалт. Минувачите не обръщаха внимание на забързания нанякъде млад лекар, който си мърмореше нещо под носа.

От другата страна на пътя той видя нужната маршрутка и хукна към нея през булеварда, без да забележи червения светофар... Какво стана по-нататък Андрей не разбра. Май се спъна в бързината. След това над него изникна тъмна грамада, която закри слънцето. При вида ѝ Андрей дори не успя да изпита страх. Само сънят, който се беше изтрил от паметта му сутринта, изникна в съзнанието му с всички подробности, драматизъм и плашещи съвпадения.

От другата страна на улицата пронизително изпищя някаква жена. Погледът му инстинктивно се насочи натам... а след това върху главата на Андрей се стовари съкрушителен удар.

Той изхвърча във въздуха, на асфалта останаха само завързаните му обувки. Пред очите му се мярна кола с ироничния надпис „Погребално бюро „Ангел“. И внезапна чернота забули съзнанието му още преди тялото в бяла лекарска престилка да рухне в краката на минувачите.

Глава втора

„НЯМА ЗА МЕНЕ МИРА, НЯМА ПОКОЙ, НЯМА УТЕХА”

1

Умора.

Ето какво почувства, когато първата мисъл се надигна от небитието. Невероятна умора в цялото тяло, абсолютно безсилие. Трябва да отвори очи, но никак не му се иска.

Какво стана?

Не помнеше. Та нали това се случи в съня му, а сънищата бързо се забравят след събуждането. Май бягаше от буря. Но не избяга. Една невидима ръка го хвана, хвърли го във въздуха, завъртя го... И освен това парче асфалт го удари по главата. Или това не беше този път?

Той изведнъж си спомни причината. Кривокасов! Неговият ръководител беше решил да прочете доклада за диагностиката с помощта на сънищата на конференцията в... в... не помнеше къде. Андрей отказа да изготви доклада и тогава Кривокасов реши

да впише в заявката Ковалчук. Ден Ковалчук беше общо взето добро момче, но знаеше за тези изследвания почти колкото за направата на силиконовите импланти.

Кривокрасов се държа като последния негодник. Само че сега на Андрей това му беше безразлично... всичко му беше безразлично. Той вече не чувстваше онази ярост, която го беше накарала да хукне през булевард „Луначарски”. А и личността на Аптекаря не предизвикваше у него никакви емоции. Умора - ето какво изцяло владееше Андрей в момента.

Все пак трябва да отвори очи. Много му здраве на Кривокрасов, лицемера в лекарска престилка. В шест часа при паметника на Плеханов ще го чака Анжела. Те се бяха разбрали да отидат в гражданското. Това е важно, по-важно от всичко на света. Анжела винаги се ядосва, когато той закъснява. Колко е часът сега? И къде е той?

Андрей отвори очи.

Ослепителна белота заливаше всичко наоколо. Това беше всичко, което успя да види. От внезапния световъртеж му се наложи да замижи. След като пристъпът отмина, отново отвори очи.

Белотата намаля. Андрей успя да различи таван, парче от стена, ъгълът, където те се съединяваха... Познат интериор. И по-рано е бил тук... Ами да, това е стаята на интензивното. Андрей беше попаднал в своята болница в ролята на пациент. Ама че работа.

Наблизо нещо писна.

Той обърна поглед към монитора, който показваше енцефалограма на дейността на нечий мозък. Бета-ритъм. Охо, мозъчната дейност на този човек се е активизирала. До сега само редки проблясъци – от сила четири-пет херца, а сега цели дванайсет. Щастливец!

– Господи!

Той обърна поглед на другата страна.

До леглото му беше застинала млада медицинска сестра. Андрей я погледна, отвори уста, за да я поздрави и изпадна в безсъзнание.

...Когато отново дойде на себе си, вместо младата сестра до леглото му стоеше Олга Савинска. Скъпата му приятелка от отделението за функционална диагностика. Той се опита да произнесе името ѝ. Не се получи. Устните не го слушаха.

Олга забеляза опита.

– Позна ме – зарадва се тя. – Позна ме!

Меката ѝ длан докосна бузата му. Андрей усети топлина и необичайна нежност.

– О... о-о... – произнесе Андрей. За да изтръгне гласните от гърдите си, почти не му трябваше помощта на устните.

– Какво, Андрюшенка?

– О-о... – Не успяваше да произнесе цяла дума.

Олга го погали по бузата.

– Усещаш ли ръката? – попита тя. – Ако да – мигни.

Той бавно затвори и след това отвори очи.

– Разпознаваш ме, усещаш докосването, отговаряш на въпроси!! Това е чудесно.

– О-о... – измуча Андрей.

Ръцете не го слушаха. Лежаха отпуснати от двете страни на тялото като цепеници. Да го вземат дяволите, какво му става?!

– Искаш нещо да кажеш ли?

Андрей огледа стаята. Как да ѝ покаже какво иска? Като не намери начин, той отчаяно погледна Олга.

– Какво искаш? – попита тя жално. Думата с „о” ли започва?

Андрей замря с отворени очи.

– С „п”?

Андрей мигна.

– „По”?? Правилно ли те разбрах? „Поз” ... „пос” ... „пов”... Пов? Пов, така ли?

Клепачите му утвърдително се затвориха.

– „Да повикаме”?? Така ли? Да повикаме някого?

Андрей изведнъж видя висящия на шията ѝ мобилен. Олга проследи погледа му.

– Да се обадим!

Той затвори очи и даже, както му се стори, кимна.

– На кого да се обадим, Андрей? На майка ти, на баща ти? На кого?

– А-а... – произнесе той. Боже, колко е трудно. Сякаш се качваш в планината с купчина камъни на гърба. – Аже-е...

Олга го гледаше внимателно, с някаква тъга в очите.

– На Анжела? – попита тя. – Искаш да се обадя на Анжела?

„Да, да! – мислено изкрещя Андрей. – Обади ѝ се, кажи ѝ, че няма да дойда!”

Олга кимна, като се усмихна тъжно. На бузите ѝ се появиха привлекателни трапчинки. Андрей видя как очите на медицинската сестра заблестяха от влага.

„Не плачи, жив съм” – искаше да прошепне той, но нямаше сили за ново изречение. Андрей се опита да вдигне ръка, но не можа. Всичко е заради проклетата умора. Сякаш го беше вързала.

– Сега ще дойде лекарят – каза Олга.

Андрей отново потъна в тъмнина.

2

Когато дойде на себе си, до леглото му седеше Перелман. Видът на завеждащ неврологията беше раздърпан. Нямаше лекарска шапка и къдравата му, на места посивяла коса беше открита. Вратовръзката му се беше изместила. Незапалената лула висеше от устата му. Перелман беше силно развълнуван.

Той стисна ръката на Андрей и дълго не я пусна.

– Прескочи трапа – каза Миша. – Ти си кучи син с късмет!

Андрей затвори очи.

– За един час прескочи вегетативното състояние – каза медицинската сестра. Отново онази, която наблюдаваше събуждането му.

– Сега ще видим дали е така... Андрей, чуваш ли ме?

Той повтори изпитания сигнал с очите, но Перелман не одобри това.

– Не – недоволно каза Миша. – Отговори ми с думи! За какво ти е този език, доктор Илин?

Андрей се опита. Въздухът излизаше от устата му като от спукана гума, в резултат на което вместо „да” се получи „а-а”. Но това удовлетвори Перелман.

– Как се чувстваш?

– М-мор...

– Уморен – определи медицинската сестра. Перелман кимна.

– Мръдни с дясната ръка... не, с дясната! Отлично. Как се казваш?

– Ан...ей! – Който не знаеше, можеше и да не разбере. Но двете срички се получиха добре.

Завеждащ неврологията го погледна с присвити очи, като оценяваше състоянието му.

– Знаеш ли кой съм аз?

– Д-д...

– Коя дата сме днес?

Андрей недоволено въздъхна при такъв труден въпрос. От името си успя да произнесе само две срички, а Перелман иска от него да каже „двайсет и трети юни”!

Но Миша явно сам разбра, че е прекалил и промени въпроса:

– Кой месец сме?

– Ю-ю...

– Къде се намираш?

– Б-бо...б-болни... – Той пое дълбоко въздух и довърши – ца!

Перелман се усмихна:

– Пиша ти тринайсет точки по скалата на Глазгоу. Ти си в състояние на акинетичен мутизъм. Спомняш ли си какво е това?

– Д-д... – отговори Андрей.

Клепачите му натежаха. В този кратък диалог той вложи всичките си сили. Налегна го непреодолима слабост, стана му трудно да остава в съзнание.

Перелман забеляза това:

– Почивай си. Браво на теб.

3

На другия ден Перелман отново посети Андрей. През това време Андрей няколко пъти беше идвал в съзнание и отново го беше губил. За щастие периодите на просветление ставаха все по-дълги. Андрей продължаваше да говори трудно. Започна да движи пръстите на ръцете и краката, успя да свие дясната си ръка в лакътя (това стана в присъствието на нова медицинска сестра).

Миша седна на края на леглото.

– Оба-дихте ли се на Ан-анаже...жела? – беше първото, което попита Андрей.

Перелман го погледна някак странно, след това кимна, а може би поклати глава. Андрей прие този жест за утвърдителен.

– Сега не трябва да се притесняваш за нищо, което става извън тези стени. Всички неприятности са зад гърба ти. Най-важното е, че дойде в съзнание.

– К-какво... ста-на?

– Блъсна те кола.

– Ангел...

– Да, „Ангел”. „Газелата” на погребалното бюро. Изскочил си на платното на червено. – Миша го погледна сурово. – Пострада сериозно, Андрей.

– Кажи ми... – прошепна той.

– Счупване на лявата предмишница, ключицата, няколко ребра... И тежка черепно-мозъчна травма в челно-теменната област на дясното полукълбо.

Андрей усети, че му стана трудно да диша.

– Линейно счупване на черепа, епидурален хематом. Правихме операция, извърши я самият Столяров. Възстановихме главата ти, Андрей, но...

– А-ако... е имало не-не... – Едва ли би успял да произнесе „неврохирургична операция”, много е дълго.

Миша го хавана за ръката, като така му показва, че го е разбрал.

– От операцията минаха осем месеца.

Животът му спря. Трошиците сила, които беше събрал през изминалото денонощие, се изпариха.

– След удара ти изпадна в дълбока кома – продължи Перелман. – Пет точки по скалата на Глазгоу. Травмата ти беше много сериозна, а комата продължи осем месеца, Андрей. Затова сме безкрайно щастливи, че дойде на себе си. Целият екип чакаше това.

– Бракман... десет...

– Да, според Бракман след продължителна кома само десет процента постигат пълно оздравяване или умерена инвалидност. Но за теб давам чудесна прогноза. Ти премина вегетативната фаза, съзнанието ти е объркано, но функционира. Умствените способности, речта, движенията се подобряват с всяка минута.

– П-пътуването до... до... – Не можеше да разбере защо не може да произнесе името на града.

– Не се напрягай. Казах ти, че имаш увредени челни зони.

– Кон-ференцията – прошепна Андрей.

– Кривокрасов съжеляваше за това, което ти се случи. Но никой не отмени конференцията и от катедрата изпратиха него и Ковалчук.

В гърдите му се надигна гореща вълна на възмущение. Ковалчук се канеше да замине на конференцията още преди главата на колегата му да влезе в контакт с бронята на „газелата”. Освен това Андрей беше сигурен, че Кривокрасов изобщо не съжелява за случилото се. Изобщо!

– Какво... стана на конф-ф...ференцията?

– Искаш ли да знаеш?

– Да! Да! – ядоса се Андрей.

Перелман се вторачи в пода.

– Кривокрасов прочете доклада за диагностиката с помощта на сънищата. Речта му влезе във френските и английските вестници, известно време се говореше за катедрата... Много съжалявам, Андрей, но за ръководител на лабораторията за изследване на сънищата назначиха Ковалчук. Разбираш ли, след трагедията, която се случи с теб, никой вече не се надяваше... А Ковалчук защити дисертация, той е млад, разбира от теория на съня... Искрено съжалявам.

Андрей се обърна, за да не може Миша да вижда лицето му. А всъщност какво значение има. Дори сега да заплаче, дори да се разсополяви – нищо няма да се промени. Многогодишната му работа е открадната. Нито Кривокрасов, нито Ковалчук са участвали в изследванията. Те просто си присвоиха резултатите.

– Андрей, ще те възстановим – обеща Перелман, като го стисна за ръката. – И по-тежки случаи сме вдигали на крака. Не се отчайвай.

– Остави...ме...

Миша наведе глава и излезе от стаята, като внимателно затвори вратата след себе си. Андрей не издържа и заплака.

4

Сънят беше тежък, мъгляв, пълен с тягостни образи, изникващи от тъмнината. Андрей беше заобиколен от невидима, лепкава пелена. Той с мъка си пробиваше път през нощната смърчова гора и сърцето му се свиваше от страх. Сега ще му се наложи да разгадава болестите в собствения си сън, а така не му се искаше. Мързеше го. Беше се занимавал с това девет години. Девет години. Защо да продължава да си губи времето, когато на света съществува Кривокрасов, ако се съди по последните новини, най-големият специалист в тази област...

Едва Андрей си помисли за професора и той изникна пред него. Набитият неандерталец в лекарска престилка и с прическа на иглички направи жална физиономия:

– Толкова съжалявам, че не замина за... за...

Той падна по гръб и започна да се търкаля по миналогодишните листа, като се заливаше от луд смях. Внезапно Андрей разбра, че това изобщо не е професорът, а огромен прилеп. След секунда той разтвори крила, махна с тях и полетя. Тъмното туловище се стрелна право към него. Андрей се приведе, но острите нокти успяха да го издраскат по лицето.

Отвратителната твар изчезна сред върховете на смърчовете. Андрей притисна длан към скулата си, за да спре кръвта, но се оказа, че кръв няма. Ноктите на прилепа бяха разкъсали кожата, която в съня приличаше на гумена маска. Андрей започна да я смъква от лицето си. Тя падаше на парцали, като откриваше новата кожа. Когато приключи, неочаквано установи, че се намира край пълноводна река.

На другия бряг се издигаше къща без прозорци. Входът към нея преграждаше врата, която Андрей позна дори от разстояние. Спиралният мотив отчетливо се виеше по вратата. Да премине реката, за да стигне до вратата, беше невъзможно.

5

Чаят, който му донесе медицинската сестра, беше тъмен и силен.

Седнал в леглото, Андрей се вторачи в колебливото отражение в чашата. Нещо в него не беше наред, макар да не можеше съвсем ясно да разбере какво точно. Повърхността се люлееше и му пречеше да го разгледа. Той остави чашата на миришещото на дърводелско лепило нощно шкафче, изчака повърхността на чая да се успокои и погледна отново.

От тъмното отражение го гледаше чуждо лице. Слабо, изпито, с огромни мътни очи. Но главното беше, че лицето на непознатия беше разсечено от безмилостен, грозен белег (поне такъв изглеждаше на Андрей). Започваше под окото, разделяше на две лявата скула, стигаше до ъгълчето на устата като го повдигаше във вечна крива иронична усмивка.

Андрей остави чашата и докосна лицето си. Показалецът му напипа меката, тънка лента кожа, мина по нея и спря на повдигнатото ъгълче на устата.

– Същински Гуемплен¹ – каза Андрей.

Декорацията на бронята на ангелската „газела“ беше обезобразила лицето му. Благодарности и за това, няма що.

И преди не вярваше кой знае колко във Всевишния. Но сега беше абсолютно убеден, че в света не съществува сила, която да помага на порядъчните хора. На такива като Андрей Илин.

6

– Здравейте, може ли да вляза?

¹ Главен герой в едноименен сериал – жертва на средновековната инквизиция, грозник с разрязана до ушите уста (бел. прев.)

Гласът на младото момиче, надникнало в стаята, звучеше плахо и развълнувано. Андрей вече лежеше в родната неврология: вчера го преместиха тук от интензивното по молба на Перелман.

– Вероятно сте объркали стаята.

– Не, не съм. Вие ли сте доктор Илин?

Тя влезе. Момиче с бяла вталена престилка. Черна коса, разпиляна по слабите рамене. Прилича на татарка, което се потвърждава от лекия акцент. Симпатична. Кафявите очи внимателно изучаваха Андрей.

– Извинете още веднъж. Казвам се Албина... Албина Багаева – гласът ѝ трепереше. – Аз съм ординатор първа година.

Той се опитваше да не гледа момичето, защото се притесняваше от белега. А тя, напротив, разглеждаше лицето му с жадно любопитство. Андрей не издържа.

– Спрете да се блещите насреща ми! – ядосано каза Илин. Напоследък приличните обноски го бяха напуснали – както казваше, „бяха останали в кома”.

– Извинете.

Албина се притесни и бързо отмести поглед. Андрей се престори, че се чеше по носа, макар че всъщност прикриваше белега. Ще му се наложи да свиква с околните, зяпнали го като изрод от кунсткамера.

– Много съм слушала за вашите изследвания... за вас... Извинете, ако съм ви обидила с нещо. Просто отдавна мечтаех да се запознаем.

– Диагностиката с помощта на сънищата вече не е мое изследване – отговори Андрей с раздражение.

Момичето го погледна набързо. След това отново се вторачи в пода.

– Не, ваше е – внимателно възрази тя. – Чух за него, когато бях втори курс. Вашите статии ме накараха да взема допълнителни часове по психология и физиология на съня.

На лицето ѝ падна кичур коса, тя го прибра зад ухото с едва забележима обещ.

– Значи сте ординатор първа година? – попита Андрей.

Тя кимна, без да отмества поглед от обувките си.

– И как ви се струва работата?

– Добре. Само че не ни разрешават да правим всичко. Понякога ни се налага да работим като сестри. Понякога Михаил Маркович скърца със зъби, като ни нарича половин лекари...

– Перелман е строг с ординаторите.

– Той е добър човек, който мисли и разбира, макар да има комплекси заради семейството си... – Андрей се изуми колко точно момичето характеризира завеждащия.

– Жалко, че не винаги има време да обясни някои неща, които бих искала да знам, например... Освен това събирам материали за Анатоли Фьодорович.

– Кривокрасов? – учуди се Андрей.

– Да.

Той вдигна очи към тавана и иронично се усмихна:

– Госпожице, попаднала сте в плантацията на най-едрия робовладелец.

– Кривокрасов ми беше научен ръководител. Обеща ми място в катедрата, ако му помогна с клиничните тестове на някакво сънотворно.

– Типично за него. Знаете ли как го наричат?

– Не.

– Аптекарят.

– Наистина?

Албина най-накрая вдигна поглед – директен, искрен. На Андрей му хареса, такъв поглед имат само хората с кристално чиста душа.

– Андре-ейка-а-а-а!!!

В стаята нахлуха родителите му, шумни и радостни. Избутах момичето някъде в ъгъла и тя побърза да излезе от стаята. Андрей само видя как устните ѝ помръднаха в нечуто сбогуване.

– Андрюшенка, сине, скъпи мой, любими мой! – бърбореше майка му. Понякога скоростта, с която произнасяше думите, изпреварваше мисълта ѝ. – Кажи как си, как се чувстваш?

– Здрав е, юнакът! – силно стисна слабата му ръка баща му, морски офицер в оставка. – Гледай как се е охранил на държавни разноски!

– Все едно беше вчера, когато ти, майко, ме покани на юбилея – каза Андрей.

Родителите му веднага се натъжиха. Майка му го хвана за ръка.

– Нямаше юбилей, Андрюшенка. Бяхме до теб, вече не се надявахме, че пак ще имаме възможност да поговорим – от очите на майка му потекоха сълзи, но тя се засмя. – Толкова сме щастливи, че дойде в съзнание!

– Къде е Анжела? – попита Андрей.

Майка му и баща му се спогледаха някак странно.

– Не знаем.

– Как така?

– Дойде веднъж, погледна те и повече не се появи. Не се е обаждала, не е питала как си. Изчезна напълно. Така че не знаем къде е сега, сине...

Андрей се обърна. В последно време често правеше така, когато сълзите му напиреха.

Родителите му се спогледаха.

– Андрюшенка, не се разстройвай така. Важното е, че дойде в съзнание! Това е такава радост, такава щастие! Вече не се надявахме... – Майка му отново се обля в сълзи. Този път, без да се смее.

– Скоро ще дойде лятото – сконфузено каза баща му. – Ще отидем на вилата. Там ще си починеш. Слънце, тревичка, гора. Ще натрупаш силици!

– Не искам да почивам – ядосано отговори Андрей. – Напочивах се. Осем месеца. Много неща се промениха през това време. Много ли казах? Всичко се промени! Работата, личният живот. Ще трябва да започна всичко от начало, от нулата.

– Не може веднага за работа да се захващаш – сепна се майка му. – Много си слаб. Отиди първо на някой курорт, някъде в Турция...

– Къде? – не разбра Андрей.

– В Турция. На Средиземно море.

– Кое море?

– Андрей, какво има? – учуди се баща му.

С треперещи пръсти Андрей докосна челото си. Какво каза майка му? Спомена някакъв курорт. Защо Андрей не може да повтори името му?

– Вземи, на първо време – каза баща му, като остави на нощното шкафче плик, пълен с ябълки и круши.

– Все още не мога – каза Андрей. – Трудно ми е да дъвча.

– Тогава ги раздай на медицинските сестри. Нека подъвчат вместо теб.

– Добре, Андрюша – каза майка му, - трябва да тръгваме. Утре пак ще дойдем.

– Благодаря за плодовете.

7

През нощта отново сънува сън. В него имаше по-малко потиснатост и страх, образите бяха по-ярки и контрастни. Промените сигнализираха, че състоянието на Андрей се подобрява.

Сънува, че е станал от леглото и се разхожда по коридора, макар в действителност още да не можеше да направи това. Но много искаше да проходи, а сънищата винаги подчертават тайните желания.

Навън беше нощ. Светеше пълна луна. От главата му, там, където го беше ударила предницата на „газелата“, на кичури изникваше коса. Андрей закри темето си с длан, но косата продължаваше да избива през пръстите му.

Докато бродеше из коридорите, които бяха доста по-дълги и объркани, отколкото в реалността, той неочаквано се оказа пред вратата. Онази същата, с рисунька на спирала или спирален лабиринт на повърхността. С архаичността си тя се открояваше на фона на традиционния болничен стил и изцяло напомняше рисунката на Соломатина... с едно единствено изключение.

Андрей не повярва на очите си.

На вратата се беше появила дръжка!

Черната кована дръжка, нова, неизтъркана от безброй длани, го приканяше да я натисне и да проникне в тайната. Андрей не искаше да пипа дръжката, изведнъж го обзе страх. Достатъчно е да отвори вратата – и животът му ще се промени. А той не искаше нови промени. Беше му дошло до гуша от промени: и без това вече беше изгубил всичко, което имаше. Тази врата е отглас от надеждите и желанията, които живееха в доктор Илин преди травмата. Да натисне дръжката означаваше да бъде озарен от нова надежда. А той се страхуваше точно от това. Да бъде озарен от надежда. А след това да я изгуби, както вече се беше случило.

Докато се терзаеше с мисли пред вратата, отнякъде се появи непозната възрастна медицинска сестра, която започна да му се кара, че е станал от леглото. Тя го поведе назад към стаята и той не запомни нищо друго от съня си.

8

След две седмици започна да ходи. Отначало с помощта на медицинска сестра, после сам, с патерици. Два пъти на ден Андрей правеше възстановяващи упражнения и скоро под кожата му започнаха да се надигат мускули. След месец вече ходеше само с бастун.

Бързото изморяване и апатията, характерни за състоянието след черепно-мозъчна травма, постепенно изчезваха. Понякога имаше главоболие, понякога се нарушаваше цикличността на съня, но това се случваше все по-рядко. Андрей

приключи с магнитната терапия, спря да пие енцефабол, наком и глутаминова киселина. От психостимулантите стана по-раздразнителен, затова психиатърът ги спря.

Речта му се възстанови напълно. Тестовите на мисълта показаха, че умствените му способности са се възстановили до предишното, дотравматично ниво. Но имаше проблеми с паметта. Андрей забравяше или бъркаше значението на някои думи. Например, можеше да опише формата на китарата, броя струни, но не можеше да си спомни как се казваше. Понякога се сещаше, друг път не. Перелман каза, че предметната памет със сигурност ще се възстанови, защото се наблюдава напредък. Много по-зле стояха нещата с географските названия.

Географските названия почти не се запазваха в главата му, сякаш си отмъщаваша за нещо на Андрей. Ако във вестника се срещаше названието на улица или град, му се налагаше да го прочете поне двайсет пъти, за да можеше то да се задържи в паметта му. След това минаваше час и той свободно преразказваше съдържанието на статията, но името на улицата или града се изтриваша напълно от паметта му. Подобно избирателно нарушение на фиксацията Андрей свързваше с нарушеното кръвообращение на засегнатите от травмата зони на мозъка. След катастрофата имаше загуба на синапси в невроните, затова когато чуеше непознато име, то не се свързваше с подходящата асоциация, необходима за запомнянето му. За да поправи този дефект, той всеки ден по половин час разглеждаше пътната карта на Русия с надеждата, че мозъкът му ще си създаде нови асоциативни връзки в замяна на увредените. Но засега нямаше голям ефект.

9

Бяха седнали на два стола, които сами бяха донесли в стаята. Перелман разглеждаше снимките от направената вчера томография на главния мозък, психиатърът разлистваше историята на болестта. От деня на идването му в съзнание бяха минали около три месеца.

– На снимката няма никакви аномалии – заключи Миша. – Трябва да те поздравя, Андрей. След една от най-тежките травми ти се възстанови като спринтьор. Нали нямаш нищо против да напиша за твоя случай статия в някое списание?

– Искам да се върна на работа – каза Андрей, като очакваше реакцията на психиатъра.

– Какво пък – каза той, като тръсна двойната си гуша – вашият напредък, доктор Илин, е наистина впечатляващ. Мозъчните функции се възстановиха напълно. Депресията премина отдавна. Остана известна затвореност, но мисля, че в това няма нищо страшно. Отделно искам да спомена паметта, тя е великолепна. Споменете си названията на болестите и лекарствата, прекрасно се справяте с тях. Само тези географски названия...

– Това е дреболия – уверено махна с ръка Перелман. – Няма да му попречи на работата. В болницата има лекари с къде-къде по-тежки дефекти. Смирнов от кардиологията има протеза на крака, а Грибанов е с диабет втора степен. Андрей само забравя географските названия. Като негов пряк началник заявявам: това е дреболия!

– В такъв случай нямам възражения – сви рамене психиатърът. – Изписвам ви с диагноза „липса на психични нарушения“. Социални показатели: предишният обем работа по специалността без преуморяване, преморбидно ниво на общуване.

– Ура – каза Перелман и стисна ръката на Андрей. – Връщай се в отделението. Всички ние те очакваме.

– Знам – каза Андрей. – Много колеги идваха при мен.

Те си тръгнаха, като отнесоха столовете. Когато остана сам, Андрей се отпусна на възглавницата.

Депресията премина отдавна? Той изхъмка.

Непоносимата, изнурителна горчивина не го беше напускала през цялото време след идването му в съзнание. Андрей просто старателно я прикриваше. Той се усмихваше, говореше на всички, че се чувства като прероден, че му е даден шанс да започне нов живот... Говореше тези глупости главно за пред психиатъра си, който беше учил по същите учебници, по които и Андрей. В тях това се наричаше „признаци на психическото оздравяване“. В действителност мислите за изгубените възможности не го напускаха нито за секунда. Защото кариерата му, личният му живот – всичко се беше превърнало в пепел след злощастната катастрофа!

Не, депресията не беше преминала. Тя беше наблизко и притискаше Андрей в, може да се каже, дружеските си обятия. Той се надяваше да се отърве от нея, когато се върне на работа. Ако и това не помогне, тогава животът му окончателно ще изгуби смисъл.

Глава трета

ТЪТЕНЪТ НА ГРЪМОТЕВИЦАТА

1

Черното „порше“ спря край пътя близо до широк, пустинен плаж, заливан от океанските вълни. Слънцето залязваше зад планината, надвисналите над пътя скали хвърляха върху плажа дълги сенки.

От купето на „поршето“, разкошно като пентхаус, излезе привлекателен млад мъж с хавайска риза, бермуди и джапанки на бос крак. Преплелите се златни ланци на бичата му шия издрънчаха, когато се удариха в релефните му гърди. На рамото му се синееше татуировка „ТС“. От кобура под ризата му стърчеше деветмилиметров „глок“.

Мъжът се казваше Лусио.

За някои това име звучеше като име на кинозвезда. У останалите то всяваше ужас. Лусио, по прякор Красавецът, беше известен в града гангстер. В своята фавела той заемаше поста *gerente geral*¹, а фактически беше главният в нея. Престарелият му бос не можеше да управлява бизнеса пълноценно, тъй като през последните шест месеца се наслаждаваше на живота в уютна килия в градския затвор Бангу – 1.

Лусио огледа плажа.

На около петстотин метра по посока на града се къпеха деца, вятърът донасяше радостните им викове. На хоризонта се виждаше танкер. Нямаше никой друг. Куриерът на доня Флореста още не беше дошъл. Може би ще има време да се изкъпе.

Зад него с висока скорост профучаха две коли, от които миришеше на изгорели газове. Лусио не заключи „поршето“, нито пък го остави на паркинг, никога не правеше това. Колата беше известна. Дори някой луд да рискуваше да я открадне, едва ли би успял да продаде откраднатото. Всичко, на което можеше да се надява беше куршум и малък участък земя в дебрите на градското гробище. Така че Лусио не заключи колата, а само затвори вратата и тръгна към водата, като затъваше в мекия пясък.

Близо до водата той сгъна дрехите си върху джапанките, скри под тях пистолета и, като се засили, се гмурна в топлите, бързи вълни. След като се отдалечи от брега, поплува по гръб известно време, а след това с неохота заплува обратно. Когато Лусио

¹ Генерален мениджър (португ.).

излизаше от водата, куриерът вече го чакаше. Човек с бяла риза, вратовръзка, с незабележителното лице на чиновник, със зализана назад коса, отвратително превзет. Колата му не се виждаше на пътя – значи беше дошъл с такси. Той се усмихваше, като разглеждаше фигурата на Лусио. В едната си ръка държеше куфарче, в другата – „глокът”, който трябваше да бъде върху джапанките, покрити с дрехите.

2

– Това е мое – отбеляза Лусио, като посочи пистолета, докато вървеше към куриера през ивицата влажен пясък.

– Изобщо не се съмнявам, любезни, изобщо! Но е по-добре да бъда внимателен, не е ли така?

Той се закиска противно. Лусио ядосано присви очи.

– Красавце Лусио! Красавце Лусио! – Куриерът помръдна с върха на лачената си обувка сгънатите на пясъка дрехи. – Какво носиш? Жал ти е за парите ли? Напрасно. Такова разкошно тяло трябва да носи достойни дрехи...

– А дали не е време да преминем към работата, педал такъв?

Усмивката се изпари от лицето на събеседника му.

– Не се самозабравяй! – писна той. – Ще командваш в твоята фавела! Доня Флореста ще те смачка с един пръст! Достатъчно е едно обаждане от нейна страна и полицията ще изчисти кварталите от твоите дрипльовци, а теб ще те тикнат зад решетките!

Пистолетът подскочаше в ръката му. Лусио се напрягаше всеки път, когато виждаше цевта срещу себе си.

– Мразя такива като теб! – процеди куриерът през стиснатите си зъби. – Скъпа кола и парцалки за жълти стотинки. Ти си евтин тип! Родил си се сред боклуци, от дете си мечтал да станеш някой, изкарал си малко пари, но си си останал боклук!

– Стига истерии. Какво по дяволите иска тя?

Куриерът нервно издиша. След това насилено се усмихна с грозната си усмивка:

– Господжата иска компенсация за проблемите в северната част на града.

Доня Флореста заемаше висока позиция в престъпния свят и беше могъщ конкурент както на Лусио, така и на неговия бос. Тя не се занимаваше с наркотици (той всъщност нямаше никаква представа с какво се занимава тя), но изместваше Лусио от всички области, в които той се опитваше да разшири бизнеса на фавелата. Преди около

месец Красавецът пое контрола над един район в северната част на града, където се канеше да постави свои дилъри и да започне да продава дрога. Не мина и седмица и му се наложи да бяга оттам, зарязвайки партида от стоката и разстреляните трупове на своите пехотинци. Хората на доня Флореста, добре обучени и безмилостни, подкрепяни от полицията, подложиха подчинените му на истински терор. Това беше позорна загуба, Лусио още не я беше преживял.

– Ето списъка с контрибуциите – като подпря куфарчето върху коляното си, куриерът го отвори с една ръка и извади запечатан плик.

Ако се съди по дебелината, вътре имаше не повече от един-два листа. Лусио изтри длани в банския си и посегна да го вземе. Той хвана хартиения плик близо до пръстите на куриера, което даде възможност на онзи да се докосне до ръката му и дори да я погали. Това педалче го погали, него, Лусио! Той си помисли, че сега ще вземе посланието от Госпожата, а след това ще разбие челюстта на един представител на нетрадиционната сексуална ориентация. Това би му помогнало да се отърве от погнусата, която предизвикваше у него куриерът. Спираше го само името на покровителката му.

И pistolетът.

Лусио отвори плика и извади писмото, съдържащо сухо изброяване на онова, с което трябваше да компенсира щетите от нахлуването си: „Триста хиляди долара... петнайсет килограма злато... четири мотора и осем коли (с посочени марки)”. В случай на неподчинение го очакваха проблеми и в други територии, намиращи се под негов контрол.

– Това ли е всичко? – попита Лусио, без да покаже никаква емоция.

– Не. Какво ще правиш тази вечер? Не искаш ли да отидеш в някой клуб, да пийнеш някой коктейл?

– Не и с теб.

– Просто попитах. Не съм се и надявал – не ми е притрябвало!

– Дай ми pistolета.

– Красавецо, трябва да запомниш какво ти казах. Доня Флореста ти е ядосана. Не прави нови грешки!

– Помня – процеди през зъби Лусио.

Събеседникът му се усмихна иронично. Протегна pistolета напред и игриво го дръпна първия път, когато Лусио се опита да го вземе. Но след това все пак му го даде.

– В писмото е написан телефонът, на който трябва да се обадиш. В случай, че...

Куриерът почувства рязко изгаряне в дясното око и половината свят моментално угасна. Усети яростната болка в главата чак после, когато откри, че лежи на пясъка, а към лицето му е насочена цевта и Лусио натиска спусъка втори път.

Лусио натискаше спусъка, докато изстрелите не бяха сменени от звънки щракания, а на него му се искаше да натиска отново и отново. Лицето на куриера беше хлътнало и приличаше на кървава каша. Но той все пак успя да изтрие високомерната иронична усмивка.

3

Това настъпваше след всяко убийство, когато заплахата вече я нямаше и той сваляше цевта. Пристъп на кратък, парализиращ страх.

Като стоеше насред плажа над мъртвото тяло само по бански, Лусио се присви в очакване на внезапния удар. Картината изникна в съзнанието му неволно – една мълния го удря в тила или в рамото, минава през него, изгаря органите му. Видението продължаваше няколко секунди, но се повтаряше всеки път, откакто беше дете – откакто за първи път застреля човек.

Това стана, когато Лусио беше на единайсет. Жертвата беше негов връстник. Да го застреля му беше заповядал главатарят на бандата, четиринайсетгодишен хлапак, най-големият от тях. Бандата всяваше ужас в прилежащите към фавелата квартали на града: обираше минувачи и магазини, воюваше с другите банди. Сега той не помнеше лицето на първата си жертва; май беше от една фавела, с която бяха във война. Лусио без колебание изстреля куршума, като усещаше как стремглаво се издига в кариерата си. Наистина, след убийството той изпита небивал ужас, който накара момчето да се скрие в тясното мазе на тяхната къща. Не страдаше от угризения на съвестта. Малкият Лусио се страхуваше от божия гняв.

Не помнеше баща си, той беше умрял от малария, когато момчето беше на около година. Отгледа го майка му. Тя продаваше гребени край туристическите хотели и се отличаваше с извънредната си религиозност. От дете тази жена нагледно му демонстрираше какво се случва с онези, които нарушават Божиите заповеди. Когато се опитваше да отмъкне от бюфета бучка захар или да открадне дребни монети от портмонето ѝ, тя незабелязано се промъкваше зад него и с всичка сила го биеше с тенекиения поднос по тила. Лусио се плашеше до смърт от неочакваната поява на майка си, но още повече от оглушителния тътен. Той плачеше с ръка на тила, обзет от

тъпа болка, понякога лепкав от кръв, а майка му стоеше над него – огромна като великан – и повтаряше, че ще изпита точно това, когато извърши истински грях. Само че Бог няма да бъде така милостив, както тя. На Лусио ще му бъде много, много по-зле.

След първото си убийство малкият Лусио прекара в мазето две седмици, треперейки от страх и боейки се да излезе навън. Струваше му се, че в момента, в който се окаже под открито небе, върху него ще се стовари внезапен удар, съпроводен от апокалиптичен тътен...

За негово учудване, това не стана. Суровото наказание на Господ отмина *menino*¹.

И тогава страхът бе сменен от любопитство: защо? Защо Бог не го наказва, както обещаваше майка му? След половин година той извърши още едно убийство. Май беше минувач, свалиха му ризата, часовника, извадиха от джобовете му всички монети. Не се налагаше да го убиват, но Лусио стреля от любопитство. Отново последваха мазето и суевърният ужас, но когато той изчезна, стана ясно, че наказанието го е подминало. Тогава Лусио опита пак, и пак... Така той си правеше експерименти до двайсет и осем годишна възраст. Играеше на руска рулетка със самия Бог, като извършваше убийства едно след друго и оставаше ненаказан. Изпитваше прилив на енергия и страст, но също така вина, страх и неразбиране: колко убийства още трябва да извърши, за да го връхлети божието наказание, както обещаваше майка му?

...Страхът премина след няколко секунди. Сега двете седмици ужас в мазето се бяха превърнали в кратка парализа. Наказание нямаше и този път. Може би изобщо нямаше Бог, макар след убийствата както и по-рано Лусио да чуваше в главата си звук, подобен на този от подноса на майка му.

Той претърси куриера, взе портфейла от задния джоб на панталона му. Не за да инсценира кражба, просто Лусио, който беше израсъл в бедно семейство, се отнасяше с уважение към всяка печалба. Наистина, сега изплашеното улично момченце се беше превърнало в красавец, плейбой и добре осигурен човек, чиито снимки периодично се появяваха на първите страници на местните вестници. Познаваха го и се страхуваха от него като от огън, защото едва ли имаше друг такъв безмилостен гангстер по цялото крайбрежие. Единственият му недостатък беше „тътенът на гръмотевицата”. Той го притесняваше, обременяваше, Лусио страстно мечтаеше да се отърве от него.

¹ Момче на възраст между пет и тринайсет години (португ.).

Глава четвърта

ГУЕМПЛЕН

1

През първия ден от връщането си на работа там, където почти година беше лежал като пациент, Андрей се чувстваше не на място. Същите стени, същият Г-образен коридор, същите стаи и изгледи през прозорците. Но напълно различни усещания. Прекараното тук в ролята на пациент време беше променило съзнанието му. Той свикна да му помагат, а не да помага, беше отвикнал от ролята на лекар. Особено ясно Андрей осъзна това в ординаторската – стаята на лекарите, където не беше влизал от миналата година.

В ординаторската стая беше целият екип на отделението по неврология. При появата му разговорите стихнаха веднага. Той неочаквано се превърна в център на всеобщо внимание, което го накара да се почувства неловко.

– А, ето го и нашия Андрей! – каза от името на всички Перелман. – Честито завръщане!

Наобиколиха го. Тупаха го по рамото, стискаха му ръката. Казваха му, че се радват да го видят, честитяха му оздравяването – общо взето говореха абсолютни баналности. Дори остроумният Тюрин, от когото Андрей винаги чакаше изненада, процеди през зъби нещо от типа на: „Радвам се, че всичко с теб е наред и ти пожелавам да бъде наред и занапред”. Андрей разглеждаше радостните, усмихнати лица, усмихваше се в отговор и усещаше как вътре в него се надига отвращение.

Върху лицата на колегите му бяха залепени лъжливи маски, скриващи напрегнатост, недоверие, страх. Те се страхуваха от него. Страхуваха се в какво се е превърнал. Никой не го гледаше в очите. Когато Андрей се обръщаше, усмивките им замираха, а погледите им тайничко изучаваха белега на лицето му и се опитваха да различат следите от травмата на черепа под косата му. Андрей буквално четеше мислите, които гъмжаха в главите им като плъхове. Колко се е променил! Нима ще може да работи след такава травма? Нима може да му се повери болен, на него – инвалидът с преоран мозък?

– Аз всъщност умрях, а това, което виждате е моя призрак – отговори той на нечия реплика.

Лекарите се засмяха. Андрей се засмя заедно с тях, като усети колко насилено и неестествено е тяхното веселие. Правилно, защо да обиждат недъгавия? По-добре да подкрепят тромавата му шега.

Скоро ординаторската стая опустя и в нея остана само Перелман. Миша намръщено се чешеше по брадичката:

– Още веднъж честито връщане на работа.

– Благодаря.

– Но като завеждащ отделението не мога да не те попитам: как се чувстваш?

– Добре съм – Илин въздъхна с ентузиазъм. – Чаках този момент цели три месеца!

Трудно беше да се каже дали Перелман усети лъжата. Миша замислено кимна, каза му да отиде при него след час, за да определят обема на работа и отиде на сутрешна петминутка с медицинските сестри. Андрей без сили рухна на стола.

Колко ще издържи? Срещата с колегите му струваше голямо количество нерви. А тепърва предстоят пациентите. Той ясно си представи как разговаря с някоя неврастенична възрастна жена или с мъж с мораво от всекидневното пиене лице. Вместо доверителния разговор, който стои в основата на общуването с пациента, те ще се пулят в белега му.

А какво да прави с изследването на сънищата?

Андрей замислено подраска с нокти по масата.

Със сънищата се занимава лабораторията на Ковалчук. След случилото се Андрей нямаше желание да продължава научната работа. А още по-малко да има каквито и да било отношения с катедрата по неврология. И по-точно с един от нейните представители – шопар с прическа на иглички и неутолима жажда да се прослави на чужд гръб...

Вратата на ординаторската стая се откряна. Андрей така беше потънал в мислите си, че подскочи от изненада. На прага стоеше чернокосо момиче в лекарска престилка. Като забеляза, че Андрей се стресна, тя се смути. Къде я беше виждал?

– Здравейте, Андрей Андреевич – каза тя с акцент. – Аз съм Албина Багаева. Помните ли ме?

Той се сети. Ординатор първа година (макар че сега вероятно е втора). Тя беше наминала през стаята му първия или втория ден след излизането му от кома.

– Какво искате?

Момичето нервно преглътна и започна изречение, чийто край Андрей прекрасно знаеше, защото до преди пет минути същото бяха повтаряли неговите колеги.

– Много се радвам, че...

– Че най-накрая съм оздравял? – твърде рязко каза той. И съжали за думите си.

Багаева едва не се разплака. Тя затвори уста, за да потисне хлипането. Андрей изведнъж разбра, че пожеланието, което тя се канеше да произнесе, беше от сърце. Първото за тази сутрин. А той обиди момичето.

Албина преодоля слабостта си. Изправи рамене, вдигна брадичка. На лицето ѝ се появи упоритост.

– Да, радвам се, че се върнахте на работа. Може почти да не се познаваме, но аз много се притеснявах... Всъщност знам повече за вас, отколкото вие си мислите. Чела съм вашите статии и под тяхно влияние във втори курс разбрах, че искам да се занимавам със сънищата. Мечтаех да се срещна с вас, а когато станах ординатор, когато ни доведоха в отделението, се оказа, че вие... вие... Бях шокирана... Но сега всичко е в миналото и вие отново сте на работа...

Черните очи на момичето обидено светнаха. Тя решително се обърна, като се канеше да излезе. Но преди бялата ѝ обувка да прескочи прага, Андрей каза:

– Защо учите за невролог?

Багаева спря. Обърна се:

– Какво?

– Ако толкова ви харесват сънищата, защо сте станала ординатор по неврология?

Момичето замислено се подпря на рамката на вратата:

– Много от хората, които са се занимавали със сънища, в началото са били невролози. Зигмунд Фройд, академик Вейн, вие...

– Добре, хайде да поговорим. Само че не стойте на вратата, седнете някъде.

Багаева влезе в ординаторската стая и седна на края на един стол. Не много висока, съвсем млада. На лицето ѝ нямаше и грам козметика, правата черна коса беше прибрана зад ушите.

– Не сте родена в Петербург, нали?

– Не, във Владикавказ. Преди седем години заминах от Северна Осетия и се записах в медицинския университет в Санкт-Петербург.

– Защо искате да се занимавате със сънищата?

– Това е много интересна тема. Загадъчна, дори мистична.

– В спиритизма има не по-малко мистика.

Момичето се замисли.

– Струва ми се, че изследването на сънищата ще помогне на хората да разберат себе си и собствените си проблеми.

– А защо ви е грижа за чуждите проблеми?

– Защото съм лекар – отговори тя. - Знаете ли, може и да е глупаво, но не понасям чуждата болка. Не мога да гледам как хората гаснат от неизлечима болест, искам да облекча страданията им. Ако има начин това да бъде направено, съм готова да положа всички усилия, може би дори да жертвам нещо... Според вас това глупаво ли е?

Андрей стисна зъби в опит да скрие усмивката си. Момичето каза точно онова, което би отговорил и той. Което би отговорил преди катастрофата.

– Не, не е глупаво – каза Андрей. – Добре. Тогава да се опитаме по време на ординатурата да усвоите не само професията на невролог, но и да получите известен опит в своето... хм... хоби. Ако имате успех, ще ходатайствам за вас, за да ви вземат в новата лаборатория за изследване на сънищата на Ковалчук.

Погледът на Багаева се плъзна по Андрей. Стори му се, че беше разочарован.

– А не може ли да ме вземат там, където работите вие? – попита момичето. Акцентът ѝ стана особено забележим. Как се казваше? Май Албина.

– Катедрата по неврология вече не се занимава със сънищата. А и аз едва ли ще остана там... Кой ви е курсов ръководител?

– Волгина.

– Мисля, че Мария Дмитриевна няма да има нищо против, ако ви стана нещо като шеф. Стига и вие да не възразявате.

Лицето ѝ грейна от радост:

– Какво говорите! Аз самата бих искала това.

2

Неговата поява позволи на Багаева да открие нови страни на професията. Андрей ѝ разказваше за тънкостите в работата на невролога, обясняваше ѝ основните грешки на ординаторите, демонстрираше ѝ редки практически методи. А през свободното време си спомняше части от своята дисертация и най-характерните сънища на бившите си пациенти.

– Сънят е удивително състояние, в което човек пътува извън времето и пространството! – казваше той. – За един миг можем да се пренесем в далечния свят на

детството, за да си спомним или да преживеем ярки и драматични епизоди, които са ни се стрували забравени завинаги. Много хора не вярват в силата на съня. Те смятат, че напразно губят една трета от живота си. Сънят обаче е също толкова необходима функция на организма, както дишането, кръвоснабдяването или мисленето. По време на сън ние не просто си почиваме, а преработваме информацията, постъпила в мозъка ни през изминалия ден. Ние се потапяме в дълбоките кладенци на подсъзнанието и черпим оттам идеи, мисли. Сънят е една от формите на нашия безсъзнателен живот. Съзнанието е само върхът на айсберга и само ни се струва, че нашата психична дейност е съзнателна. Всъщност много важни са дълбинните пластове, които оказват влияние върху целия ни живот...

Момичето попиваше информацията като гъба. Докато тайно я наблюдаваше, Андрей виждаше у Албина заложби не просто на лекар, а на учен: упоритост, умение да вижда нещата в корена им, способност да гледа на даден проблем от неочакван ъгъл. Освен това Багаева прекрасно се ориентираше в личността на пациентите. Понякога Илин се учудваше с каква лекота тя разчита характерите и намира подход към хората.

Проблемът в общуването с колегите с всеки ден ставаше по-сериозен. Не, с Андрей бяха любезни, усмихваха му се, пиеха чай с него, разказваха му случки от бита, интересуваха се от мнението му за вчерашния мач... Но нещо в тези отношения се беше променило, нещо се беше пречупило веднъж завинаги. Когато влизаше в ординаторската стая, след известно време лекарите тихомълком се изнизваха от стаята под предлог, че имат важна работа или че ги чакат страдащи пациенти. Отбягваха го. Травмата беше оставила у Андрей невидимия печат на отхвърлен. Към него вече нямаше да се отнасят с предишната непосредственост.

За Кривокрасов се чуваше само, че кара стаж някъде в Лос-Анжелис, което изключително много зарадва Андрей. Искаше му се бившият ръководител да стои колкото се може по-дълго максимално далече. Дори се надяваше, че, може би, отвъд океана ще забележат този голям учен и ще му предложат да остане. Андрей продължаваше да се надява на това, докато в последната декада на август неочаквано не се срещна лице в лице с професора около кабинета за иглорефлексотерапия.

Андрей отиваше при един болен, когото Перелман го беше помолил да види, когато от края на коридора се донесе звукът от отварящия се асансьор, а след секунда иззад ъгъла изплува до болка познатата набита фигура.

– Илин! – викна Кривокрасов, така че цялото отделение го чу. – Илин! Почакай!

Анатоли Фьодорович тръгна към него с тежка стъпка. Игличките коса на главата му бяха станали по-къси, лицето му беше с плътен тропически тен. А виж престилката си беше тясна както преди, с около два размера по-малка, отколкото трябва.

Като погледна лицето на Андрей, Кривокрасов не можа да скрие отвращението си. Обикновено колегите му се преструваха, че белегът не ги смущава, но Кривокрасов се показва в цялата си прелест. Лицето му се изкриви в гнуслива гримаса. Не му подаде ръка за поздрав, сякаш се боеше, че ще се зарази от проказа.

– Честито връщане на работа! – каза Кривокрасов, като продължаваше гнусливо да се мръщи. Андрей не издържа и се обърна. Никога не беше чувал нещо по-лъжливо. Изречението прозвуча почти толкова приветливо, колкото пожелание благополучно да пукне. – Много съжалявам, че ти се случи такава трагедия.

Андрей нетърпеливо кимна, като се молеше наум срещата да приключи колкото се може по-бързо. Съжалявал! Както и да се отнасяха колегите му към травмата, всички посетиха Андрей, когато се валише тук, на седмия етаж. Само светилото на родната сомнология не намери време за посещение.

– След това, което ти се случи, ми се наложи да взема в Париж Ковалчук.

От тази нагла лъжа, казана право в очите, ръцете на Андрей започнаха да треперят. Това е невъзможно! В деня на катастрофата той тичаше при Кривокрасов. Беше разбрал, че той, авторът на доклада, е безпardonно отстранен от пътуването до... до... на конференцията. Андрей беше отказал да подготви доклад за професора и той го беше изхвърлил от заявката още преди бронята на „газелата“ и главата на Андрей да влязат в тесен, може да се каже дружески, контакт.

– Никой не предполагаше, че ще се справиш и ще можеш да работиш. След такава травма...

– Затова за ръководител на лабораторията беше назначен Ковалчук?

– Помисли сам, Илин! Лабораторията се отваря, средствата са отделени, всички чакат резултати. А ти си в дълбока кома. Академията на науките ни пришпори. Решиха да вземат Ковалчук, докладът му за диагностиката с помощта на сънищата беше приет отлично.

„Моят доклад!“ – мислено изкрещя Андрей, Кривокрасов обърна всичко наопаки. Собствените му изследвания, плът от плътта му, вече не принадлежаха на Илин.

– Очаквам завръщането ти в катедрата. С какво се каниш да се заемеш?

– Не знам – промърмори Андрей.

– Със сънищата сега се занимава отделна лаборатория. Те имат оборудване, средства, специалисти. Ние всички прекрасно знаем какви заслуги имаш за това, но е време да наблегнем на друго.

– На тестовите на някое сънотворно – досети се Андрей, като чувстваше как му кипва отвътре.

– Ти разбираш всичко по-добре от мен! – Кривокрасов го потупа по рамото, като при това гнусливата гримаса не слизаше от лицето му. – Сам помисли, на кого са му притрябвали тези сънища! Нека Ковалчук се рови в тях, той има хора за това. А ние с теб ще се заемем със сериозни неща. Ето ти характеристиката на препарата, когато имаш свободно време, я прочети.

Той пхна в ръката на Андрей сгънат лист с прозиращи от обратната страна подписи и печати.

– А, между другото – Аптекарят се почеса по брадичката. – Ковалчук ме помоли да те питам дали не са ти останали някакви записки от работата със сънищата. Някакви разсъждения, анализи, дневници. Ти вероятно си записвал някъде всичко.

Андрей почувства как в главата му нараства някаква тъпа болка. От нея му причерня пред очите.

– Това са моите изследвания – с усилие каза той. – Посветих им най-хубавите си години!

– Разбирам, разстроен си, че така се получи. Но стана това нещастие. Наложих се спешно да търсим заместник.

– Вие ме отстранихте от участието в конференцията още преди катастрофата – каза Андрей развълнувано. – Още тогава бяхте записали Ковалчук на мое място!

Кривокрасов се задъха от възмущение:

– Всичко се е объркало в болната ти глава. Ковалчук замина за Париж, когато стана ясно, че ти не можеш.

На Илин му струваше огромни усилия да произнесе следващото изречение.

– Вие лъжете.

Лицето на Кривокрасов почервения.

– Аз ли лъжа? – заплашително попита той. – Аз ли?

Тъй като не беше в състояние да каже нито дума, Андрей упорито гледаше началника си. И тогава Аптекарят се нахвърли върху него сякаш само това беше чакал:

– Как изобщо посмя да ми кажеш такова нещо, безумце! Кратуната ти беше пробита. Не може нищо да си спомняш! Осем месеца беше в кома!

– Спомням си онзи ден.

– Нашият си мисли, че всички са длъжни да го съжаляват! – Кривокрасов не го чуваше. – Нали е инвалид... Вместо да си благодарен, че ти предлагам работа, виж го ти какво ми заявява! Самозабравил си се, Илин, колко само си се самозабравил! Що за нагло поведение? Пази Боже да чуя още веднъж такава нещo!

– Какво ще стане? – ядоса се Андрей. От ярост скулите му потрепваха. – Какво ще направите?

– Ще видиш! – възкликна Кривокрасов, като размаха юмрук насреща му. – Ще издействам втора комисия. Ще изхвърчиш от клиниката като тапа! Като тапа ще изхвърчиш, разбра ли ме? Ще прекараш остатъка от живота си на инвалидни помощи.

Андрей сви юмруци. Прииска му се да хване Кривокрасов за ревера и така да го разтърси, че престилката му да се скъса, при това задължително с трясък. Той, разбира се, не се замисли, че след това най-вероятно ще се стигне до бой – вече му беше все едно.

– Искаш да ме цапардосаш ли? – крещеше Кривокрасов. – Давай, цапардосай ме! Моментално в затвора ще се озовеш! Имам познат полковник в УВД, всеки четвъртък ходим на баня, така че, давай, цапардосай ме! Ще видиш какво ще последва...

На Андрей не му пукаше за последствията. И вероятно нямаше да мине без разбити физиономии, ако от кабинета си не беше излетял Перелман.

– Побъркахте ли се! – изсъска той, като застава помежду им. – Тук е пълно с пациенти! Как не ви е срам?

– Всичко е заради твоя любимец! – разпалено крещеше Кривокрасов, червен, разпенен, страшен. – Ще те пратя в инвалидност, изрод! Никога повече няма да можеш да работиш като лекар, Илин, само гледай! Няма да успееш и да се обърнеш и това ще стане! И на километър от никоя болница няма да можеш да стъпиш.

Андрей рязко се обърна и си тръгна. Той изскочи на стълбите, изтича няколко етажа надолу и някъде на четвъртия етаж спря с подпряно в стъклото на прозореца чело. В гърдите му кипеше от ненавист и страх. Той мразеше Кривокрасов и целия свят заедно с него. Искаше му се да избяга от всичко това. Но къде?

След като се поуспокои, се върна в отделението. Пред единичната стая, към която беше тръгнал преди срещата си с Кривокрасов, Андрей спря за секунда. Прекара трепереща длан по челото си, пое дълбоко въздух и отвори вратата.

На леглото лежеше човек с голям корем и нервно лице. На дясната му ръка проблясваха големи златни пръстени, на лявата – златен часовник. На шията му имаше

златен ланец. Срещу него вместо обикновен телевизор стоеше огромен „Панасоник” и DVD с висока купчина филми върху него. Приятелите или подчинените на заможния пациент се бяха постарали да не му е скучно по време на лечението.

– Добър ден, аз съм доктор Илин – представи се Андрей, като се опита да говори по-високо от водещата на телевизионното предаване, която обясняваше разликата между преждевременното и късното раждане. – Ще ви задам няколко въпроса, за да разбера причината за изтръпването на краката...

Пациентът се вторачи в Андрей.

– Какво е това? – той се размърда в леглото, шкембето под одеалото приличаше на покрит с чаршаф балон. – Какво ти е на лицето?

„И какво почувствахте, когато разбрахте, че ще родите детето си в седмия месец?”

– Не се притеснявайте от белега, аз...

– Какво ти е на лицето? Пфу, ама че грозотия. Няма да говоря с теб.

„...бях ужасена...”

– Това е само белег. Няма по никакъв начин да повлияе на изследванията.

„Златният” пациент не го слушаше, а изпаднаше в истерия.

– Няма да говоря с теб. Махай се отук! Искам лекар с нормална муцуна!

Андрей си мислеше, че ще успее да се сдържи, но след разговора с Кривокрасов му се беше насъбрало твърде много. Истеричният пациент беше последната капка.

Той отговори така, че го чуа и в коридора:

– Друг лекар не може да определи какво ви е. Не искате моята помощ? Тогава се простете с краката си и си поръчайте по-удобна инвалидна количка, защото ще прекарате в нея остатъка от живота си!!!

Той излезе от стаята, като с удоволствие си спомняше изкривеното от ужас лице на пациента. През вратата се донесе гласът на водещата на телевизионното предаване:

„Не се плашете, ако лекарят ви е посъветвал да стимулира раждането.”

3

Докато се преобличаше в края на деня, Андрей намери в джоба на престилката си листа с описанието на препарата за клинически изпитания. Откъде се беше взел? Вероятно Андрей машинално го беше пхнал там, когато се канеше да провери здравината на престилката на професора.

Листът със сини печати и няколко подписа на влиятелни ръководители представляваше малка частичка от Кривокрасов. Първото му желание беше да го накъса на парченца или да го изгори в тоалетната, като се киска като луд и се радва на малкото си отмъщение. Но след това поривът угасна. Лесно е да превърнеш парче хартия в пепел. Само че в този случай конфликтът с Кривокрасов ще премине на ново ниво, а Андрей все още не знаеше дали това му е необходимо.

След като така и не реши какво да прави с листа, Андрей го сгъна и го прибра в бележника си.

Всяко прибиране въпреки предизвикваше у него тягостни чувства. Апартаментът му изглеждаше чужд от момента, в който за пръв път след болницата престъпи прага му. Всичко блестеше от чистота, всичко беше по местата си: пантофите в коридора, дрехите по закачалките, DVD-тата прибрани в шкафа, велотренажорът в калъф. Навсякъде нито пращинка. Докато Андрей беше в болницата, майка му идваше тук всяка седмица, внимателно чистеше килимите с прахосмукачка, измиваше наново чистите съдове. Надяваше се, че Андрей ще се зарадва.

Но той не се зарадва. Не така остави апартамента си преди единайсет месеца, в топлата слънчева сутрин. Тогава го изпълваше ароматът на живот, в него живееше изпълнен с надежди, любов и стремежи към нещо човек. А сега той изглеждаше бездушен, сякаш приготвен за продажба след смъртта на собственика. „А нима не е така? – помисли си Андрей. – Всичко в мен умря след онази катастрофа”.

С всеки ден се чувстваше все по-зле. В душата му се натрупваха завист и злоба, светът наоколо сякаш помръкна. Беше се отучил да се радва на Живота, както правеше преди година. Любимото момиче го беше зарязало. Бяха му откраднали страстното увлечение. Как да живее по-нататък?

„Ами така – казваше си той. – Нищо не можеш да промениш.” Ще се върне в катедрата заради допълнителните приходи към заплатата на невролог. Покорно ще изпълнява всички указания на Кривокрасов, ще провежда клинически изпитания на сънотворни, ще целува задника на професора, ако това влиза в плановете на катедрата за следващото тримесечие. И никакви лични изследвания, никаква инициатива, пази Боже!

Когато загаси лампата и си легна, Андрей си помисли, че има да се върти цяла нощ, спомняйки си днешната среща с Кривокрасов. И без това през последния месец и половина го мъчеше безсъние. Не беше сънувал, откакто се изправи на крака и започна

да ходи. Но Андрей заспа бързо. И сънят дойде. При това не просто сън, а най-важния в живота му.

Кошмарен и невероятно красив...

4

Андрей тичаше през странна гора. Ниските дървета с криви стволове малко напомняха за реалния свят – по-скоро за преддверието на ада. Или на рая. Или на двете едновременно. Преследваха го джуджета, които не можа да види много добре. Андрей беше уморен и не му бяха останали никакви сили. Трябваше някъде да си почине, да дойде на себе си, да събере мислите си.

Дърветата свършиха и той се оказа на брега на една пълноводна река. Пред него стоеше дървена къща без прозорци. Къде я беше виждал? Най-вероятно в някой друг живот. Къщата можеше да му послужи като убежище... Само че входът препречваше врата. Затворена, от плътно сковани дъски, с изрязана на повърхността спирала. Врата, която му беше добре позната, но незнайно откъде. Той знаеше само, че зад нея се крие тайна. Голяма тайна, забранена. Табу, отвъд което човешкият разум не трябваше да прониква.

Дланта, обхванала кованата дръжка, усети релефа и студенината на метала. Контактът беше отчетлив. Андрей се учуди до каква степен тази дръжка е по-реална от всичко, което го заобикаляше – и от дървената къща, и от кривата гора, и от земята и небето. По тялото му пробяга тръпка. Сърцето му замря във вълнуващо очакване. Той не помнеше, че е решил да не се занимава със сънища. Изобщо не осъзнаваше, че спи. Да се събудят в съня си могат изключително малко хора и доктор Илин засега не беше от тях. Той покорно следваше сюжета на съня, според който трябваше да влезе през тази врата, за да се спаси от джуджетата.

И Андрей натисна дръжката.

Вратата се отвори лесно. Сякаш винаги се беше отваряла. В поведението ѝ се четеше ням укор, сякаш му казваше: и защо не си правил това досега, братле?.. През отвора полъхна хлад. В първия момент Андрей не видя нищо, пространството от другата страна беше обгърнато от тъмнина. Едва след това пред него се откриха отиващи надолу стени и свод.

Коридор.

Като наведе глава, за да не се удари в горната част на вратата, спящият доктор Илин прекрачи прага. Под краката си усети тесни, стръмни стъпала, по които можеше лесно да падне. Студът се усили, усети го през тънката риза и лекарската престилка. Андрей постоя на едно място в опит да види какво има на края на коридора, но не видя нищо. Нямаше перила. Той се подпря с две ръце в стените и започна бавно да слиза надолу.

Колкото по-назад оставаше вратата, колкото по-надълбоко в мрака потъваше, толкова по-силен ставаше страхът. Това спускане под земята му напомняше смъртта, която Андрей веднъж вече беше срещнал на булевард „Луначарски“. Коридорът, движението по него – нещо подобно виждат хората, когато напускат света на кислорода и белтъчните съединения. Липсва само светлината в края, а всъщност... Като слезе още малко по-надолу, той откри и този образ, както и много други неща, много по-мощни от оскъдните разкази на пациентите, преживяли клинична смърт.

Стълбата го изведе в просторна зала, наполовина обхваната от тъмнина, наполовина озарена от светлината от прозорците на свода. Тя напомняше едновременно изоставена метростанция и гробница. Нисък, масивен таван, строги колони, ниши в стените. Мрачна тържественост и недокосната древност. Ако се съди по всичко, Андрей беше сам в залата. Макар че усещанията му му подсказваха, че тъмнината може да крие много неща. Повече, отколкото може да нарисува фантазията.

Той влезе в залата и тръгна покрай стената, като се опитваше да следва сянката – черна и гъста като пресен асфалт. Едно от главните правила на осъзнатия сън гласеше, че трябва да се отделиш от съня и неговия сюжет, да се накараш да се събудиш в съня. Да надвиеш могъщата сила, която те води нанякъде, да спреш, да се огледаш, да проучиш околностите на съня си. Някои пътешественици са рисували цели картини на местности: остри планински върхове и изключително дълбоки езера, гигантски кули и градове, лабиринти, реки, площади, ями в земята... Андрей не проучи нищо. Вместо да изучи новия загадъчен свят, той тъпо и упорито вървеше навътре в залата, воден от смътното усещане, че така трябва.

От тъмнината пред него се чу продължително, постепенно затихващо свистене. Звукът му беше добре познат и докато Андрей се опитваше да се сети къде го беше чувал, в арката се замъркаха прозорци с тъмни стъкла и нещо заскърца...

„Мотриса“ – учудено помисли Андрей.

Залата все пак се оказа метростанция!

Мотрисата спря. Вратите се отвориха, като откриха празните вагони. Тази станция беше отправната точка, от която започваше много далечно пътешествие. Там, където никой не беше ходил.

„Виж ти!“ – засмя се той на глас и съжали. Неосветената част на залата отвърна на неговия възглас с шумно въздъхване.

Андрей се долепи до стената, като се хвана за сърцето, което се опитваше да изскочи от гърдите му. Пулсът на човека, спящ сега в апартамента си на улица „Садова“, сигурно беше три пъти по-бърз от нормалното... Какво беше това? Той чу нечия въздишка, хриптяща и шумна, сякаш издадена от огромен звяр, събуден от зимен сън.

Усещанията не го бяха подвели, Андрей не беше сам в тази зала.

Отворената врата на вагона го приканваше да влезе и на доктор Илин му се прииска да го направи. Мотрисата ще го доведе до потресаващи открития, до диаманти, блестящи в тъмнината. Вярно, че тези прелести можеха да се окажат толкова далеч от Вратата, че да не може да намери пътя назад; а той беше сигурен, че само през Вратата ще може да се върне там, където е спокойно и няма страх. Тя, като нишката на Ариадна, го свързваше с външния свят. Затова Андрей се страхуваше да се качи във вагона.

Тъмнината зад него се размърда.

Студът го хвана за гърлото и започна да го души... Не, това изобщо не беше студ, а страх! Леден и точно затова толкова осезаем. Трябва да действа. Ако чудовището излезе от мрака, краката на Андрей ще откажат и няма да стигне нито до вагона, нито до вратата.

Андрей се оттласна от стената и хукна с всичка сила към мотрисата. Зад него изскърца парче камък, притиснато от нечие стъпало. Съществуването се размърда, раздвижи, изпълзявайки на светло.

Илин влетя през отворената врата и тя моментално се затвори зад гърба му. Вагонът се заклати и тръгна. Андрей се залепи за прозореца.

В далечния край на залата от тъмнината се измъкна уродлив, космат силует. Той го видя само за миг. След това мотрисата влезе в тунела.

Андрей рухна върху прашната седалка, без да чувства краката си от страх. Посещението му в подземната станция разтревожи дремещото в тъмнината същество. Това го тревожеше. Що за същество беше това? И ще може ли Андрей да мине покрай него на връщане?

Докато влакът набираше скорост, тревогата отстъпи на заден план. Мотрисата стремително летеше в тунела и Андрей изцяло бе погълнат от вълнението от пътуването. Усещаше трепет, предвкусваше нещо особено, важно, което го очакваше.

5

Влакът пътува дълго. Андрей изключваше на няколко пъти, както се случва при смяната на фазите на съня, но когато идваше на себе си, откриваше все същия полутъмен вагон, стените на тунела през прозореца и усещането за стремителен полет към неизвестността. Родните места, откъдето беше дошъл, оставаха все по-далеч назад, сякаш изобщо спираха да съществуват.

Усети, че влакът ще спира още преди да заскърцат спирачките. Инерцията леко плъзна Андрей по седалката срещу движението. Той се хвана за дръжката, като гледаше през прозореца. Секунда... две... и стената на тунела изчезна. Мотрисата измина още стотина метра и спря. Вратата се отвори. Андрей слезе от вагона и веднага затъна до коленете в буйна трева.

Изплувалите изпод земята релси свършваха насред огромна равнина, простираща се от единия край на хоризонта до другия. Тя беше обрасла с гъста трева и цветя. Поривите на вятъра поклащаха тази жива маса така, че на Андрей му се струваше, че вижда не равнина, а океан, по чиято повърхност се гонят вълни.

На места от океана израстваха загадъчни каменни скулптури. Най-близо се намираще огромна фигура във формата на кръст, която се стори позната на Андрей. Беше я виждал някъде, но не се замисли за това. Не можеше да се замисли, не можеше да си спомни, защото при повечето хора по време на сън съзнанието спи. В това състояние човек не мисли сам, вместо него мисли нещо друго.

Андрей тръгна навътре в равнината, като пореше с колене вълните от треви и цветя. Стрелите слънчева светлина пробиваха мръсните купчини облаци, изпълнили небето, и оставяха ярки петна по повърхността на растителния океан. Битката на светлината и тъмнината превръщаше равнината в най-обикновеното и в същото време в най-фантастичното зрелище в цялата вселена.

Андрей вървеше през полето, като усещаше в душата си неясна тържественост. Беше попаднал на важно, свещено място. В тази равнина имаше нещо познато, близко, сякаш спомени от ранното му детство, които беше забравил. Подобни места винаги бяха предизвиквали у него необясним трепет, винаги го бяха привличали. При Черната

река, където беше вилата на родителите му, често се качваше на колелото на баща си и караше по междуселския път, като се наслаждаваше на поляните. Преди си мислеше, че това е просто преклонение пред стихията на пространството. Но сега разбра. Всички поляни, полета и равнини, които някога са приковавали погледа му, повтаряха това място.

Той вървеше напред, като неясно защо знаеше, че така трябва. Цветята, покрай които минаваше, растяха в безумни съчетания. Синец, незабравки, лалета, трицветни теменуги, перуники, камбанки, магарешки бодили. Срещаха се дори неочаквани екземпляри като нарциси и лотоси. Сякаш точно тук се беше пробила торбата, в която Бог е носил семената, за да ги разпилее по света. Имаше толкова цветя, че общият им аромат сигурно би повалил всяко живо същество с успеха на невропаралитичен газ. Само че нямаше аромат. Само половин процент от хората го усещат в съня си. Андрей не го усещаше.

В основата на каменната скулптура, подобна на кръст, растяха най-много цветя.

След няколко крачки Андрей разбра, че това, което вижда, не е точно кръст. По-скоро скулптура на човек с разперени встрани ръце. Той още веднъж си помисли, че изображението му е много познато. Беше го виждал някъде. Трябва да го запомни. Задължително! Човек с разперени встрани ръце...

Поривът на вятъра разтвори растителната маса и пред Андрей сред гъстата стена от метлица и пирей се откри плаха теменужка. Потрепващите от вятъра листенца се протегнаха към него, сякаш го молеха за помощ.

Андрей клекна. Прокара пръсти по стъбълцето, като го отдели от тревата. След малко се докосна и до листенцата.

Пръстът му разкъса пространството, сякаш беше от хартия. В този момент равнината изчезна в проблясък.

6

Наоколо само сива мъгла.

Къде се намира той?

Андрей не можеше да се види сред тази мъгла. Опита се да помръдне с ръка или крак, но не можа да разбере дали успя. Сякаш тялото му беше изчезнало и бяха останали само очите. И единственото чувство, което изпитваше беше сяпа привързаност към някого. Почти любов.

От мъглата изплува женско лице. Симпатично. Тя беше над трийсетгодишна, с мургава кожа... Андрей изведнъж разбра, че единственото чувство, което изпитваше, беше насочено към тази жена.

Погледът ѝ беше строг, недоволен. Устните ѝ помръднаха, сърдито произнасяйки някакво изречение. Той не чу думите. Артикулацията беше непозната.

Лицето на жената изчезна в мъглата, но скоро отново се появи. Сега я виждаше до кръста. С дълга лъжица тя сипваше в чиния смес от варени бакла и фасул. Видът на ястието предизвика у Андрей второ чувство – отвращение. Лицето на жената еднозначно намекваше, че не си струва да недоволства. Той и сам знаеше това, но все пак каза нещо. Какво? Защо реши, че е казал нещо?

Очите на непознатата се присвиха. Не, той със сигурност каза нещо, защото тя го чу. Андрей не беше успял да се опомни, когато жената със замах го удари с лъжицата по ръката.

Мъглата се сгъсти. Чинията с боба и разгневената жена изчезнаха, но преди това Андрей успя да усети трето чувство – горчива обида.

След това изключи.

...Когато отново изплува от мъглата, откри, че върви из непозната стая. Боята по стените беше напукана, пътеките на квадратчета – изтъркани. На пода се търкаляха плюшено мече с откъсната лапа и кукла без очи. Не може да види какво има зад прозореца с мътни петна. Първо, на няколко метра от него заобикалящият го свят се превръщаше в мъгла. И второ, Андрей не можеше да завърти глава, защото нямаше шия за тази цел.

Някакво странно състояние на безсилие. Не може да завърти глава, не може да мръдне с ръка, не може да се почеше по носа. Ходи из стаята, но не може да управлява тялото си. Краката му сами го носят към архаичния скрин, а ръката му без заповед издърпва горното чекмедже...

Отново мъгла и кратък миг на безпаметство.

Когато мъглата се разпръсна, Андрей откри, че си лакира ноктите. Той старателно оцветяваше всеки от тях, като си личеше, че няма никакъв опит в това. Защо ръката му е толкова малка?

И тогава разбра!

След като приключиха с ноктите, ръцете отново посегнаха към чекмеджето и извадиха от него верижка с медальон. Андрей наблюдаваше действията си с нарастващо учудване. Той е в образа на дете. На малко момиченце.

В скрина стояха бижутата и козметиката на майката, която строго беше забранила да се пипат. Но желанието да си направи маникюр и да пробва няколко бижута надделя над забраната. На момиченцето му се искаше да изглежда като майка си, да се почувства като нея – голяма...

Детските ръце разкопчаха верижката, за да я сложат на шията, когато се разнесе вик. Гневен, страшен. Андрей не го чу, но го усети. Отвътре всичко му се сви.

На вратата стоеше майката. Лицето ѝ беше изкривено от яд, погледът – прикован към изваденото чекмедже.

Тя направи крачка напред и се надвеси над него. Андрей разбра, че момиченцето, през чиито очи вижда света, е твърде малко. Вероятно на ръст беше наполовината на голям човек. Жената каза нещо презрително. Момиченцето отговори, май се извиняваше. Андрей не чу нито дума, но по лицето на жената разбра, че това още повече я разяри.

Във въздуха се мярна длан и стаята се люшна пред очите на Андрей. От удара бузата му пламна. Но по-силно от шамара го жегна обидата. Момиченцето не искаше да се кара с онази, към която беше привързано, която „почти обичаше“.

Когато погледна майка си (майка?), ѝ стана ясно, че с един удар няма да мине. Мръсницата се тресеше от ярост: момиченцето се беше осмелило да пипне безценния ѝ лак!

„Не го правете!“ – възкликна Андрей, но никой не го чу.

В ръката на псевдомайката се оказа верижката с евтиния медальон, която тя беше взела от момиченцето. Тя замахна, сребристият метал светна на дневната светлина. Медальонът цапардоса момиченцето по тила и болката като куршум нахлу в главата му.

„Не! – закрещя Андрей. – Престанете! Спрете!“

Ръката се вдигна за нов удар. Какво прави тази мръсница? Та тя ще пребие момиченцето!

Верижката го удари по пръстите. Жената се целеше в ноктите, покрити с лак. С нейния лак.

Последната картина, която остана в паметта му: бясната Мегера вдига ръка за нов удар. След това мъглата покри всичко.

Той рязко вдигна глава от възглавницата, замъгленият му поглед пробяга по стените на спалнята. Навън беше светло. Будилникът на дядо му показваше четири и половина сутринта. Беше много рано, но вече не му се спеше.

Какво сънува?

Спомените бързо се топяха. Някакви подземия, мотриса, поляна с нелепи цветя... Образите изгубиха яркостта и силата, които лъхаха от тях в съня. Най-добре си спомняше момиченцето. И мръснишкото поведение на псевдомайката, към която момиченцето изпитваше привързаност, почти любов.

– Какъв странен сън – промърмори той, като спусна крака на пода в опит да напипа пантофите си.

Странен, сякаш излязъл от приказка. Но нали традиционните приказки – за изгубените деца и Баба Яга, за победата над Змея Горянин и спасяването на принцесата – не са нищо повече от сюжети и образи от сънищата. Притежаващи могъщ смисъл и универсални символи, те са излезли от дълбините на човешкото подсъзнание, като са се превърнали в легенди и митове.

Като сипа вода в кафеарката и сложи във филтъра лъжичка и половина кафе – всичко, което успя да изгребе от дъното на опаковката – Андрей отново се замисли за съня си. Фройдистките подсъзнателни желания не вършеха работа за обясняването му. В този сън нямаше и образи на скрити болести, неврози, психични разстройства. Макар че, ако се има предвид, че Андрей беше мечтал да има семейство и деца, а сега се беше лишил от тази възможност, имаше известен смисъл в това, да си представя себе си като момиченце. Но защо точно като момиченце? Защо не като момченце, например?

Андрей остави четката за зъби, изплакна си устата и започна да се бърсне. Около белега прекарваше острието максимално внимателно, но все пак се поряза. От раната потече кръв. Този белег не просто минаваше през цялото му лице, а вече му беше дошъл до гуша! Андрей бързо се доизбърсна, след това проми раничката с одеколон и залепи лента лейкопласт. Погледна се в огледалото.

Лейкопластът и белегът образуваха своеобразен кръст. Илин изведнъж се сети! Без да избърше лицето си, той хукна към коридора.

Преди да се добере до сакото и бележника във вътрешния му джоб, Андрей забеляза тетрадката, в която записваше показанията на водомера и електромера. Като я отвори на последната страница, Илин започна бързо да рисува фигурата. Наложил му се да се потруди, като изстискваше от паметта си всички детайли и елементи от съня:

умиротворено лице, дълго одеяние, разперени встрани ръце. Моливът се счупи и му се наложи да дорисува рисунката с отчупеното парче от графита.

Андрей се откъсна от скицата. Какво е това? Образът му беше познат, познат до болка, струваше му се, че трябва само да протегне ръка – и ще разбере. И все пак споменът не идваше, изображението по никакъв начин не се свързваше с някакво название.

Като откъсна листа с рисунката от тетрадката, той внимателно го сгъна и го прибра в бележника – на същото място, където беше и характеристиката на сънотворното. На работа Андрей отиде един час по-рано от обикновено. От метрото до болницата вървя пеша, като вдишваше сутрешния хлад и продължаваше да мисли за странния си сън. Беше сигурен, че статуята е ключът към разгадаването на съня.

Дори не си спомняше за проблемите, които го измъчваха предния ден.